

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ἐνδέκατος Συνδρομὴ ἑτήσια : Ἐν Ἀθῆναις, γρ. 10, ἐν ταῖς ἱπάρχαις γρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ γρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 ἰανουαρίου ἐκάστου ἔτους καὶ εἶναι ἑτήσιαι. — Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6 18 Ἰανουαρίου 1881

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΣ

[Ἐκ τῶν τοῦ Ἐδμόνδου δὲ Ἀμίκις. Μετάφρασις ἐκ τοῦ ἰταλικοῦ τῆς δεκάτης ἐκδόσεως ὑπὸ***]

Συνίετα· ἰδί σελ. 17.

Τὰ τεῖχη ἔξεστίνοντο πάντοτε ἐνώπιόν μου ἐπ' ἀθέατον. Εἰς τὰ ὑψηλότερα μέρη ἀπέκρυπτον καθ' ὁλοκληρίαν τὴν πόλιν, ὥστε, ὅστις δὲν τὸ ἐγνώριζε, δὲν ἤθελε συλλογισθῆ ποτε, ὅτι ὅπισθεν τῶν ἐρημικῶν καὶ σιωπηλῶν ἐκείνων ἐρειπίων, ἦτο δυνατὸν νὰ ὑπάρχῃ μητρόπολις, κατεστειμένη μὲ μεγάλας οἰκοδομὰς καὶ οἰκουμένη ὑπὸ πολυπληθοῦς λαοῦ. Ἀλλ' εἰς τὰ ταπεινότερα μέρη ἀπ' ἐναντίας ἐφαίνοντο ὅπισθεν τῶν ἐπάλξεων ἀργυρυχεῖς ἄκραι μιναρέδων, κορυφαὶ θόλων, στέγαι ἑλληνικῶν ἐκκλησιῶν, κορυφαὶ κυπαρίσσω. Τῇδε κακεῖσε δὲ, διὰ τινος διανοήγματος τῶν τειχῶν, ἔβλεπον στιγμιαίως, ὡς διὰ τινος θύρας αἴφνης ἀνοιγείσης καὶ κλεισθείσης, ἐν μέρος τῆς πόλεως συμπλέγματα οἰκιῶν, αἵτινες ἐφαίνοντο ὡς ἀκατοίκητοι, κοιλάδας ἐρήμους, λαχανοκήπους, κήπους, ἀπώτερον δὲ συσκοταζόμενα ὀλίγον ἐν τῇ λευκῇ διαυγείᾳ τῆς μεσημβρίας τὰ φαντασιώδη περιγράμματα τῆς Σταμπούλ. Διέβην ἐνώπιον τῆς Τετάρτης πύλης, ἧς τὰ μόνα γνωρίσματα εἶνε δύο πύργοι ἐγγύτατοι. Κατὰ τὸ μέρος τοῦτο τὰ τεῖχη διατηροῦνται κάλλιον· αὐτοῦ βλέπει τις μακρὰ τμήματα τῶν τειχῶν Θεοδοσίου τοῦ Β' σχεδὸν ἀνέπαφα· ὠραίους πύργους τοῦ ἐπάρχου τοῦ πραιτωρίου Ἀνθεμίου καὶ τοῦ αὐτοκράτορος Κύρου Κωνσταντίνου, φέροντας ἐνδόξως ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῶν ἀλώβητον ἀκόμη τὸν στέφανον δεκαπέντε αἰώνων, καὶ προκαλοῦντας, νομίζεις, νέαν ἐφοδον. Ἀλλαχοῦ, ἐπὶ τῶν μεσοτοιχῶν ἀναχωμάτων, ὑπάρχουσι καλύβαι χωρικῶν, αἵτινες διὰ τῆς ἐκ τῆς εὐθραύστου αὐτῶν μικρότητος ἀντιθέσεως ἀναδεικνύουσιν αἴφνης ἔτι μᾶλλον τὴν ἀκήρατον μεγαλοπρέπειαν τῶν τειχῶν, καὶ φαίνονται ὡς φώλας πτηνῶν κρεμάμεναι εἰς τὰ ἀπότομα πλευρὰ ὅρους. Πρὸς τὰ δεξιὰ δὲ πάντοτε νεκροταφεῖα, ἄλλα κυπαρίσσω, καὶ ὅταν ἀνέρχῃ καὶ ὅταν κατέρχῃ, κοιλάδες μικραὶ τεφρόχροοι ἐκ τῶν ἐν αὐταῖς ἐπιτυμβίων· ἐδῶ ἐν μοναστήριον δερβισιδων, ἡμίκρυπτον ἐκ μιᾶς στεφάνης πλατάνων· ἐκεῖ ἐν καφενεῶν ἐρημικόν· παρέκει πηγὴ σκιαζομένη ἀπὸ ἱτέων· ἐπέκεινα δὲ τῶν ἄλσων στενωποὶ λευκαὶ, ἀφρνιζόμεναι εἰς τὴν

ὕψηλὴν καὶ ἄγονον πεδιάδα, ὑπὸ οὐρανὸν ἐκθαμβοῦντα διὰ τῆς λάμπσεώς του, καὶ ἱέρακες περιπτάμενοι.

Μεθ' ἐνὸς τετάρτου τῆς ὥρας ὁδοιπορίαν ἔφθασα πρὸ τῆς πύλης τῆς καλουμένης Γενι-Μεδλε-Χανέ, ἀπὸ τινος περιφήμου μονῆς δερβισιδων, ἧτις κεῖται πρὸ αὐτῆς· πύλη· ταπεινῆς, εἰς ἣν ὑπάρχουσιν ἐντετειχισμένοι τέσσαρες στύλοι μαρμαρινοὶ, κεκοσμημένοι μ' ἐπιγραφὰς τοῦ Κύρου Κωνσταντίνου, ἀπὸ τοῦ ἔτους 447 μ. Χ., καὶ μιᾶς ἄλλης ἐπιγραφῆς Ἰουστίνου τοῦ Β' καὶ Σοφίας, ἐν ἧ ὁρθογραφία τῶν αὐτοκρατορικῶν ὀνομάτων εἶνε ἐσφαλμένη, δεῖγμα περιέρχον τῆς βαρβαρικῆς ἀμαθείας τοῦ Β' αἰῶνος. Ἀπέβλεψα εἰς τὰ ἐνδοθεν τῆς πύλης, ἐπὶ τὰ τεῖχη, περὶ τὴν μονὴν, εἰς τὰ νεκροταφεῖα, οὐδαμοῦ ὑπῆρχε ψυχὴ γεννητῇ. Ἀνεπαύθη ἐπὶ τινὰς στιγμὰς ἐπιστηριχθεὶς εἰς τὰ δρύφακτα τῆς μικρᾶς γεφύρας, ἧτις συζευγνύει τὴν τάφρον, καὶ ἐπανέλαβον τὸν δρόμον μου.

Θὰ ἔδωκα εἰς ἀντάλλαγμα τὴν ἀνάμνησιν μιᾶς τῶν ὠραιότερων ἀπόψεων τῆς Κωνσταντινουπόλεως, διὰ νὰ δυνηθῶ νὰ μεταδώσω εἰς τὸν ἀναγνώστην μου καὶ σκιὰν μόνον τοῦ βαθέος καὶ μοναδικωτάτου αἰσθήματος, ὅπερ ἠσθανόμην, βαδίζων οὕτω μόνος μεταξὺ τῶν δύο ἐκείνων ἀτελευτήτων ἀλύσεων τῶν ἐρειπίων καὶ τῶν τάφων, ὑπὸ τὸν ἥλιον ἐκείνον, ἐν τῇ σοβαρᾷ ἐκείνῃ ἐρημίᾳ. Πολλάκις, κατὰ τὰς θλιβερὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς μου, φαντασιοκοπῶν, ἐπεθύμιστα νὰ εὗρεθῶ μετὰ ξὺν καρβανίου ἀνθρώπων μυστηριωδῶν καὶ ἀφώνων, ὅπερ νὰ ὁδοιπορῇ αἰωνίως διὰ χωρῶν ἀγνώστων πρὸς τέρμα ἄγνωστον. Ἐ λοιπὸν, ἡ ὁδὸς ἐκείνη ἀνταπεκρίνετο εἰς τὴν ἐπιθυμίαν μου ἐκείνην. Θὰ ἐπεθύμουν νὰ μὴ ἐτελείωνε ποτέ. Δέν μοι ἐνεποίει θλίψιν, ἀπ' ἐναντίας δὲ γαλήνην καὶ τόλμην. Τὰ εὗρωστα ἐκεῖνα χρώματα τῆς βλαστήσεως, τὰ κυκλώπεια ἐκεῖνα σχήματα τῶν τειχῶν, αἱ μεγάλαι ἐκεῖναι γραμμαὶ τοῦ ἐδάφους, ὅμοιαι πρὸς τὰ κύματα ὠκεανοῦ τεταραγμένου, αἱ σοβαραὶ ἐκεῖναι ἀναμνήσεις αὐτοκρατόρων, στρατιῶν, ἀγώνων τιτανείων, λαῶν ἐξαφανισθέντων, γενεῶν οἰχομένων, πλησίον τῆς ἀπεράντου ἐκείνης πόλεως, ἐν μέσῳ τῆς θανασίμου ἐκείνης σιγῆς, διακοπτομένης μόνον ἐκ τοῦ ἰσχυροῦ τινάγματος τῶν πτερύγων τῶν ἀετῶν, ὅσοι ἀφίπταντο ἀπὸ τῆς κορυφῆς τῶν πύργων, ἐξήγειρον ἐν τῇ

φαντασία μου ἀναβρασμὸν φαντασιοκοπιῶν γιγαντείων καὶ ἐπιθυμιῶν ἀπειρώγ, ὅστις ἐδιπλάσκει ἐν ἐμοὶ τὸ αἰσθητὸν τῆς ζωῆς. Ἐπεθύμουν νὰ ἦμην δύο παλάμας ὑψηλότερος, καὶ νὰ ἐνδυσθῶ τὴν κολοσσιαίαν πανοπλίαν τοῦ Μεγάλου Ἐκλέκτορος τῆς Σαξονίας, ἣν εἶχον ἴδῃ ἐν τῇ Ὀπλοθήκῃ τῆς Μαδρίτης, καὶ ν' ἀντήγῃ τὸ βῆμά μου ἐν τῇ σιωπῇ ἐκείνῃ ὡς τὸ ἐξῆρθαι βῆμα μεσαιωνικῶν δορυφόρων. Ὅτ' ἤθελα νὰ ἔχω τὴν ἰσχὺν Τιτάνος, ὅπως ἀναλάβω εἰς τὰς ἀγκάλας μου τὰ ὑπερμεγέθη συντρίμματα τῶν μεγαλοπρεπῶν ἐκείνων τειχῶν, ἐβάδιζον μὲ τὸ μέτωπον ἀνατεταμένον, σύνοφρος, μὲ συνεσπριγμένην τὴν δεξιάν καὶ προσφωνῶν μὲ ἀνομοιοκαταληκτοὺς στίχους τὸν Κωνσταντῖνον καὶ τὸν Μωάμεθ, ἐξεστνηκῶς ἐκ μέθης τινὸς πολεμικῆς, καὶ μὲ τὴν διάνοιαν βυθισμένην ὅλην εἰς τὸ παρελθόν· καὶ συνησθαινόμην τόσον νεάζουσιν ἐν ἐμαυτῷ τὴν διάνοιαν, τόσον νεάζον τὸ αἶμα, καὶ ἦμην τόσον μακάριος διότι ἦμην μόνος, καὶ τόσον ζηλότυπος διὰ τὴν μοναξίαν ἐκείνην τὴν πλήρη ζωῆς, ὥστε δὲν ἐπεθύμουν ν' ἀπαντήσω μηδὲ τὸν ἐπιστηθιώτατον τῶν φίλων μου.

Διέδην ἐνώπιον τῆς ἀρχαίας στρατιωτικῆς πύλης τῆς καλουμένης Τετάρτης, ἥτις σήμερον εἶνε κλειστή. Τὰ συντρίμματα τῶν τειχῶν καὶ τῶν πύργων δεικνύουσιν ὅτι πρὸ τοῦ μέρους τούτου τῶν τειχῶν πρέπει νὰ ἐστήθησάν τινα τῶν μεγάλων κανονίων τοῦ Ὀρθάνου. Πιστεύουσι μάλιστα ὅτι ἐδῶ καὶ ἠνοίχθη ἐν τῶν τριῶν μεγάλων ῥηγμάτων, τὰ ὁποῖα ἐδείξε πρὸς τὸν στρατὸν Μωάμεθ ὁ Β' τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς ἐφόδου, ὅτε τοῖς εἶπε: — Δύνασθε νὰ εἰσέλθητε ἔφιπποι εἰς Κωνσταντινούπολιν διὰ τῶν τριῶν ῥηγμάτων, ἅτινα ἠνοίξα. — Ἐκείθεν δ' ἐφθασα ἐνώπιον ἄλλης πύλης, ἐχούσης εἰς τὰ πλευρά της δύο πύργους διαγωνίους, καὶ ἀνεγνώρισα ἐκ τῆς μικρᾶς γερύρας μὲ τὰς τρεῖς χρυσαυγεῖς καμάρας τὴν πύλην τῆς Σηλυμβρίας, ἐξ ἧς ἤρχετο ἡ μεγάλη λεωφόρος ἡ ἀγούσα εἰς τὴν ὁμώνυμον πόλιν. Καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς πολιορκίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὴν πύλην ταύτην ὑπερήσπιζεν ὁ Γενουαῖος Μαυρίκιος Καττανάγος. Ἡ λεωφόρος διατηρεῖ ἀκόμη λίθους τινὰς ἐκ τοῦ ἀρχαίου λιθοστρώτου, ὅπερ ἔκτισεν ὁ Ἰουστινιανός. Ἐνώπιον αὐτῆς ὑπάρχει εὐρύτατον νεκροταφεῖον, καὶ πέραν τοῦ νεκροταφεῖου ἡ πασίγνωστος μονὴ τοῦ Βαλουκλή.

Μόλις εἰσελθὼν εἰς τὸ νεκροταφεῖον εὗρηκα μόνον τὸν μονήρη τόπον, ὅπου ἐτάφησαν αἱ κεφαλαὶ τοῦ διαβόητου Ἀλῆ τοῦ Τεπελενιώτου, πασᾶ τῶν Ἰωαννίνων, τῶν δύο του υἱῶν, Βελῆ, διοικητοῦ Τριτάτων, Μουχτάρ, διοικητοῦ Ἀδλῶνος, Σααλῆ, διοικητοῦ Νχαπάκτου, καὶ τοῦ ἀνεψιῦ τοῦ Μεχμέτ, υἱοῦ τοῦ Βελῆ, διοικητοῦ Δελβίνου. Εἶνε πάντα στηλίσκαι ἀπολήγουσαι κατὰ τὴν κορυφὴν εἰς σαρκοφάγον, φέρουσαι δὲ ὅλαι τὴν χρονολογίαν

1827, καὶ ἐπιγραφὴν ἀπλουστάτην, ποιηθεῖσαν ὑπὸ τοῦ πτωχοῦ ἐκείνου Σουλεϊμάν δερβίση, φίλου ἐκ παιδικῆς ἡλικίας τοῦ Ἀλῆ, ὅστις ἠγόρασε τὰς κεφαλὰς, ἀφ' οὗ ἀπεσπασθῆσαν ἀπὸ τῶν ἐπάλξεων τοῦ Σεραγίου, καὶ τὰς ἐθαψεν ἰδιοχείρως. Ἡ ἐπὶ τῆς στήλης τοῦ Ἀλῆ ἐπιγραφὴ λέγει τάδε: — Ἐνταῦθα καίται ἡ κεφαλὴ τοῦ περσίου Ἀλῆ πασᾶ Τεπελενλή, διοικητοῦ τοῦ σαντζακίου τῶν Ἰωαννίνων, ὅστις ἐπὶ πλείω τῶν πενήτην ἔτων ἠγωνίσθη ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Ἀλβανίας¹. Ὅπερ ἀποδεικνύει, ὅτι καὶ ἐπὶ τῶν μουσουλμανικῶν τάφων γράφονται εὐσεβεῖς ψευδολογίαι. Ἐστάθην ὀλίγον νὰ ἴδω τὴν ἐλπίγην ἐκείνην γῆν, τὴν καλύπτουσιν τὴν φοβερὰν ἐκείνην κεφαλὴν, καὶ μοὶ ἐπῆλθον εἰς τὸν νοῦν αἱ πρὸς τὸ κρανίον τοῦ Ὑδρὸς ἐρωτήσεις τοῦ Ἀμβλέτου: — Ποῦ εἶνε τὰ παλληκαριά σου, λέον τῆς Ἡπείρου; Ποῦ εἶνε οἱ γενναῖοί σου Ἀλβανοὶ καὶ τὰ παλάτια σου τὰ κατὰφρακτα μὲ κανόνια, καὶ τὸ ὠραῖόν σου κίοςκιον, τὸ κατοπτριζόμενον εἰς τὰ νερά τῆς λίμνης τῶν Ἰωαννίνων, καὶ οἱ θησαυροὶ οἱ θαμμένοι ὑπὸ τοὺς βράχους, καὶ οἱ ὠραῖοι ὀφθαλμοὶ τῆς Βασιλικῆς σου; Καὶ τότε ὁ νοῦς μου ἐφέρετο πρὸς τὴν καλλιμορφοτάτην γυναικα, περιπλανωμένην εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, πτωχὴν καὶ περιώδυνον ἐκ τῆς ἀναμνήσεως τῆς εὐτυχίας καὶ τοῦ μεγαλείου της, ὅτε ἤκουσα ἐλαφρὸν τινα θροῦν, καὶ στραφείς εἶδον ἄνθρωπον μακρὸν καὶ κάτισχνον, ῥαυτοφόρον, μὲ κεφαλὴν ἀσκεπῆ, ὅστις μ' ἐβλέπε μὲ ἥθος ἐρωτηματικόν. Ἐξ ἐνὸς νεύματός του ἐνόησα, ὅτι ἦτο μοναχὸς τοῦ ἐλληνικοῦ μοναστηρίου τοῦ Βαλουκλή, ὅτι ἤθελε νὰ μοὶ δείξῃ τὸ θαυματουργὸν ἁγίασμα, καὶ ὠδύετο μετ' αὐτοῦ πρὸς τὸ μοναστήριον. Μὲ ὠδήγησε δι' αὐτῆς σιωπηλῆς, ἠνοίξε μικρὰν θύραν, ἀνῆψεν ἐν κηρίον, μὲ κατεβίβασε διὰ μικρᾶς τινος κλίμακος ὑποκάτω θόλου ὑγροῦ καὶ σκοτεινοῦ, καὶ ἱστάμενος πρὸ εἵδους τινὸς δεξαμενῆς, εἰς ἣν ἐξέτεινε διὰ τῆς μιᾶς χειρὸς τὸ φῶς τοῦ κηρίου, μοὶ εἶπε νὰ ἴδω τοὺς ἐρυσσοὺς ἰχθύας, οἵτινες ἔπλεον εἰς τὸ ὕδωρ. Ἐν ᾧ δὲ παρετήρουν, μοὶ ἐφιθύρισε λόγον ἀκατάληπτον, ὅστις πρέπει νὰ ἦτο ὁ περίφημος μύθος περὶ τοῦ θαύματος τῶν ἰχθύων τούτων. Ἐν ᾧ οἱ τοῦρκοι ἐπεχείρουν τὴν τελευταίαν ἐφοδὸν κατὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως μοναχὸς τις ἐλήλυν ἐν τῇ μονῇ ταύτῃ ἐτηγάνιζεν ὀψάρια. Αἶφνης ἐνεφανίσθη εἰς τὴν θύραν τοῦ μαγειρείου ἄλλος μοναχὸς, καὶ ἀνέκραξε κατεπτοημένος: — Ἡ πόλις ἐξεπορήθη! — Τί; ἀπεκρίθη ὁ ἄλλος — Ὅτ' ἐπὶ πιστεύσω, ὅταν ἴδω τὰ ὀψάρια μου νὰ πετάξουν ἔξω ἀπὸ τὸ τηγάνιον. — Καὶ τὰ ὀψάρια ἐτινάχθησαν ἔξω ἀπὸ τὸ τηγάνιον τρώοντι κατὰ τὸ ἥμισυ ἐρυσθὰ καὶ κατὰ τὸ ἥμισυ μαῦρα, διότι δὲν εἶχαν τηγανισθῇ εἰμὴ μόνον ἐκ τοῦ ἐνὸς μέρους,

1. Σημ. τοῦ μεταφρ. Ἡ δὲ ἔστι ἐπὶ τῆς στήλης τοῦ Ἀλῆ ἐπιγραφὴ αὕτη, καθ' ὅσον γνωρίζομεν, εἶνε μῦθος.

ἔθεν καὶ μετὰ ὀρησκειτικῆς εὐλαβείας, ὡς οἴκοθεν ἐννοεῖται, ἐπανετέθησαν εἰς τὸ ὕδωρ, ἀπόθεν εἶχον ληφθῇ, καὶ ὅπου πλέουσιν ἀκόμη. Ἀφ' οὗ ἐτελείωσε τὴν φλυαρίαν τοῦ ὁ μοναχὸς, μοὶ ἐξῆλθον τὸ πρόσωπον μὲ σαγόνας τινὰς ἀγίασματος, αἵτινες ἐπανεπέσον ἐντὸς τῶν χειρῶν τοῦ μεταβεβλημένου εἰς κεράτια, καὶ ἀφ' οὗ μὲ συνώδευσε μέχρι τῆς θύρας, ἐστάθη ὀλίγον βλέπων με, καθ' ὅσον ἀνεχώρουν, μὲ τοὺς μικροὺς τοῦ πλήρεις ἀνίας καὶ νυσταγμοῦ ὀφθαλμούς.

Καὶ πάντοτε ἐνθὲν μὲν τείχη ὀπισθεν τειχῶν καὶ πύργοι ὀπισθεν πύργων, ἐνθὲν δὲ νεκροταφεῖα σκιερὰ, πεδία χλοερὰ, ἄμπελοι, οἰκίαι τινὲς κλεισταί, καὶ ἐπέκεινα τούτων ἔρημος. Ἐνίοτε βλέπων τὰ τείχη ἐκ χαμηλοῦ τινος μέρους, ἐνόμιζα ὅτι βλέπω τὴν τελευταίαν αὐτῶν κατατομήν· ἀλλ' ἀνέβαινα ὀλίγον, καὶ ἀνεφαίνοντο ἐκτεινόμενα ἐνώπιόν μου ἐπ' ἄπειρον, κατὰ πᾶν δὲ βῆμα ἀνεπῆδον ἔξω οἱ πύργοι, ὁ εἷς κατόπιν τοῦ ἄλλου κατὰ δύο καὶ κατὰ τρεῖς ὁμοῦ, ὡς ἐάν προσέτρεχον εἰς τὸν δρόμον, διὰ νὰ ἴδωσι τίς ἐτάραττε τὴν σιωπὴν τῆς ἐρημίας ἐκείνης. Ἡ βλάβη εἰς τὸ μέρος τοῦτο εἶνε θαυμασία. Δένδρα πυκνόφυλλα ἀνορθοῦνται ἐπὶ τῶν πύργων ὡς ἐπὶ γαστρῶν γιγαντιαίων· ἀπὸ τῶν ἐπάλξεων κρέμονται θύσανοι ἀνθῶν κιτρίνων καὶ πορφυρῶν καὶ στεφάναι κισσοῦ καὶ αἰγοκλήματος· κάτωθεν δὲ ὑπάρχουσι σωροὶ ἀδιέξοδοι κομάρων, σχίνων, κνιδῶν, καὶ βάτων, ὧν ἐκ μέσου ἀνυψοῦνται πλάτανοι καὶ ἰτέαι, κατασκιάζουσαι τὴν τάφρον καὶ τὰς ὄχθας. Μεγάλα τμήματα τειχῶν εἶνε καθ' ὁλοκληρίαν σκεπασμένα ἀπὸ κισσῶν, ὅστις συκρατεῖ δίκην δικτύου τὰς ἀπεσπασμένας πλίνθους καὶ τὰ ἐρείπια, καὶ ἀποκρύπτει τὰ ῥήγματα καὶ τὰς πολέμιστρας. Τὴν τάφρον καλλιεργοῦσι λαχανοκόμοι· εἰς δὲ τὰς ὄχθας βόσκουσιν αἰγες καὶ πρόβατα, φυλαττόμενα ὑπὸ ἐλληνοπαίδων, ἐξηπλωμένων εἰς τὴν σκιάν τῶν δένδρων· ἐκ τῶν τειχῶν ἐξέρχονται σμήνη πτηνῶν· ὁ ἀήρ εἶνε πλήρης τῶν ζωηρῶν ἀρωμάτων τῶν ἐκ τῶν ἀγρίων φυτῶν, καὶ ἐπιχέει ἀκατανόητόν τινα ἑαρινὴν φαιδρότητα ἐπὶ τῶν ἐρείπιοι, ἅτινα φαίνονται ἐστεφανωμένα καὶ ἀνθόστεπτα διὰ τὴν διάβασιν πνεύμα ἀέρος ἁλμυροῦ καὶ ἀνεγείρας τοὺς ὀφθαλμούς εἰς τὰ μακρὰν ἐνώπιόν μου τὴν κυανόχρουν θάλασσαν τοῦ Μαρμαρᾶ. Συγχρόνως δὲ μοὶ ἐφάνη, ὅτι φωνή τις σιγαλὴ μοῦ ἐφιθύρισε πρὸς τὸ οὖς: — Τὸ Ἐπταπύργιον — καὶ ἐξαμάρτησα καθ' ὅδον, μετ' αἰσθημάτων τινὸς ἀορίστου ἀνησυχίας. Μεθ' ἀνέλαβον τὴν ὁδοπορίαν, διέβην ἐνώπιον τῆς Δευτέρης Πύλης, ὑπερέβην τὴν Μελανδησίαν, καὶ εὗρέθην ἀπέναντι τοῦ φρουρίου.

Τὸ δυσοίωνον τοῦτο κτίριον, ἀνεγερθὲν ὑπὸ Μωάμεθ τοῦ Β' καθ' ὃ μέρος ἔκειτο τὸ Κυκλόβιον τῶν Ἑλλήνων, ὅπως προεσπίζη τὴν πόλιν καθ' ὃ μέρος τὰ τείχη, τὰ προεσπίζοντα τὴν πύ-

λην ἀπὸ τῆς ξηρᾶς, συνεννοῦνται πρὸς τὰ προφυλάττοντα αὐτὴν ἀπὸ τῆς Προποντίδος, καὶ μεταβληθὲν ἀκολούθως εἰς πολιτικὸν δεσμοτήριον, ἀφ' οὗ αἱ περαιτέρω κατακτήσεις τῶν Σουλτάνων, ἐξασφαλίζουσαι τὴν Σταμποῦλ ἀπὸ τοῦ κινδύνου πολιορκίας, κατέστησαν αὐτὸ ἄχρηστον ὡς φρούριον, δὲν εἶνε σήμερον ἄλλο τι παρὰ σκελετὸς φρουρίου, φυλαττόμενος ὑπὸ ὀλίγων τινῶν στρατιωτῶν, ἐρείπιον κατάρκτον, πλήρες ἀναμνήσεων ἀλγεῖων καὶ φρικωδῶν, αἵτινες μεταβληθεῖσαι εἰς μύθους διατρέχουσι τὸ στόμα ὅλων τῶν λαῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ὅπερ οἱ ξένοι βλέπουσιν ἐπιτροχάδην, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἀπὸ τῆς πύρας τοῦ πλοίου, ὅπερ φέρει αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ Κερατίου κόλπου. Οἱ Τοῦρκοι καλοῦσιν αὐτὸ Γεδι-κουλε, καὶ εἶνε δι' αὐτοὺς ὅ,τι ἡ Βασιλικὴ διὰ τοὺς Γάλλους καὶ διὰ τοὺς Ἀγγλοὺς ὁ Πύργος τοῦ Λονδίνου· μνημεῖον ἀναμνησκὸν τοὺς ἀπαισιωτέρους χρόνους τῆς σουλτανικῆς τυραννίας.

Τὰ τείχη τῆς πόλεως ἀποκρύπτουσιν αὐτὸ ἀπὸ τῶν ὁμμάτων τοῦ θεωμένου ἀπὸ τῆς ξηρᾶς, ἐκτὸς δύο ἐκ τῶν ἐπτά πύργων τοῦ, ἀφ' ὧν καὶ ἐπωνομάσθη, καὶ ἐξ ὧν μόνον τέσσαρες περιλείπονται σήμερον ἀκέραιοι. Εἰς τὸ ἐξωτερικὸν τεῖχος σώζονται ἀκόμη δύο κίονες κορινθιακοῦ ῥυθμοῦ, οἵτινες ἀνῆκον εἰς τὴν ἀρχαίαν Χρυσὴν πύλην, δι' ἧς εἰσῆλθον θριαμβεύοντες ὁ Ναρσῆς καὶ ὁ Ἡράκλειος, καὶ ἥτις εἶνε αὐτὴ ἐκείνη, κατὰ τινα μῦθον κοινὸν εἰς τε τοὺς Μουσουλμάνους καὶ εἰς τοὺς Ἕλληνας, δι' ἧς ὁ διαβῶσιν οἱ Χριστιανοὶ καθ' ἣν ἡμέραν ὁ ἐπανεσέλθωσι νικηταὶ εἰς τὴν πόλιν τοῦ Κωνσταντίνου. Ἡ πύλη τῆς εἰσόδου εἶνε ἐντοσθεν τοῦ τείχους, ἐντὸς μικροῦ πύργου τετραγώνου, καὶ πρὸ αὐτῆς φρουρεῖ νυσταλέος τις Τοῦρκος μὲ παπούτσι, ὅστις πάντοτε σχεδὸν ἀφίνει νὰ εἰσέρχεται ἐν νόμισμα εἰς τὸ θυλάκιόν του καὶ εἰς περιηγητὴς εἰς τὸ φρούριον.

Εἰσῆλθον καὶ εὗρέθην ἐντὸς περιβόλου μεγάλου, παρέχοντος τὴν πένθιμον ὄψιν νεκροταφεῖου ἅμα καὶ δεσμοτηρίου, ὅπερ μὲ ἔκαμε νὰ σταματήσω ὀλίγον. Κύκλωθεν ὑψοῦνται τείχη ἀπειρομεγέθη καὶ μαῦρα, σχηματίζοντα πεντάγωνον, καὶ κατεσσεμμένα μὲ μεγάλους τετραγώνους καὶ στρογγύλους πύργους, ὑψηλοτάτους καὶ χαμηλοὺς, τοὺς μὲν κατακρημνισμένους, τοὺς δὲ ἀκεραίους καὶ σκεπασμένους μὲ ὑψηλὰς κωνοειδεῖς στέγας μολυβοσκεπεῖς, καὶ ἀπειραριθμούς μικρὰς κλίμακας κατηρειπωμένας, ἀναφερούσας εἰς τὰς ἐπάλξεις καὶ τὰς πολέμιστρας. Ἐντὸς τοῦ περιβόλου ὑπάρχει βλάστησις ὑψηλὴ καὶ πυκνὴ, ὑπὲρ ἣν ὑψοῦνται κυπάρισσοι καὶ πλάτανοι, καὶ ἄνωθεν τούτων προέχει ἡ κορυφὴ τοῦ μινάρῃ μικροῦ τζαμίου ἀποκεκρυμμένου· μεταξὺ δὲ τῶν χαμηλοτέρων φυτῶν προέχουσιν αἱ στέγαι καλυβῶν, ἐν αἷς κοιμῶνται οἱ στρατιῶται, ἐν τῷ μέ-

σω δὲ ὁ τάφος τοῦ βεζίρη, ὅστις ἐστραγγαλίσθη ἐν τῷ φρουρίῳ· τῆδε κακῆς φαίνονται τὰ ἔμφορα λείψανα ἀρχαίου ὀχυρώματος, μεταξὺ δὲ τῶν φρυγάνων καὶ παρὰ τὰ τεῖχη συντρίμματα ἀναγλύφων, κορυφαὶ κιόνων καὶ κιονοκράνων ἐμπεπηγμένων εἰς τὴν γῆν, κεκαλυμμένοι κατὰ τὸ ἥμισυ ὑπὸ τῶν χόρτων καὶ κατὰ τὸ ἥμισυ ὑπὸ τῶν βορβόρων· ἀταξία θλιβερά καὶ παράδοξος, πλήρης μυστηρίων καὶ ἀπειλῶν, ἥτις κάμνει τὸν θεατὴν νὰ μὴ θέλῃ νὰ προχωρήσῃ. Ἐστάθην δὲ λίγον βλέπων πέρα, καὶ ἔπειτα προεχώρησα μετὰ προσυλάξεως, ὡς φοβούμενος μὴ ἐμβάλω τὸν πόδα εἰς λάκκον αἵματος. Αἱ καλὶς ἦσαν κλεισταὶ ὡς καὶ τὸ τζαμίον, τὰ πάντα ἐρημικὰ καὶ ἥσυχα, ὡς εἰς ἐρείπιον ἐγκαταλειμμένον. Εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο τῶν τειχῶν ὑπάρχουσιν ἀκόμη τὰ ἔχνη σταυρῶν ἑλληνικῶν, λείψανα μονογραμμάτων Κωνσταντινιανῶν, πτέρυγες ἡρωωτηριασμένα ῥωμαϊκῶν ἀετῶν καὶ λείψανα τῶν ζωφύλων τοῦ ἀρχαίου κτιρίου καταμαυρισμένα ὑπὸ τῆς ἀρχαιότητος. Ἐπὶ τινῶν λίθων φαίνονται ἐγκαταλειμμένοι χονδροειδεῖς ἑλληνικαὶ ἐπιγραφαὶ μὲ μικρὰ γράμματα, ὅλαι σχεδὸν ἐπιγραφαὶ τῶν στρατιωτῶν τοῦ Κωνσταντίνου, οἵτινες ἐρύλατον τὸ φρούριον, ὑπὸ τῆς διαταγῆς τοῦ Φλωρεντινοῦ Ιουλιάνη, τὴν πρὸ τῆς ἀλώσεως ἡμέραν· πτωχοὶ ἄνθρωποι ἀπόρασιν ἔχοντες ν' ἀποθάνωσιν, οἵτινες ἐπεκαλοῦντο τὸν Θεὸν ὅπως σώσῃ τὴν πόλιν ἀπὸ τῆς λαφυραγωγίας, καὶ τὰς οἰκογενείας τῶν ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας. Ἐκ τῶν ὀπισθεν τῆς Χρυσῆς Πύλης δύο πύργων ὁ εἰς εἶνε ὁ ἐν ᾧ ἐνεκλείοντο οἱ πρεσβεῦται τῶν ἐπικρατειῶν, ὅσαι εἶχον πόλεμον πρὸς τοὺς Σουλτάνους, καὶ ἀναγινώσκονται καὶ σήμερον ἀκόμη ἐπιγραφαὶ τινες λατινικαὶ, ὧν αἱ νεώτεραι εἶνε αἱ τῶν Βενετῶν πρεσβευτῶν, ἐγκαθειρθέντων ἐκεῖ ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἀχμέδ τοῦ Γ', ὅτε ἐξεβράχην ὁ πόλεμος τοῦ Μορέως. Ὁ ἄλλος δὲ εἶνε ὁ περίφημος πύργος, μὲ τὸν ὁποῖον σχετίζονται ὅλαι αἱ πενθιμώτεραι παραδόσεις τοῦ φρουρίου, ὁ πύργος ὅστις ἐνέκλειε λαβύρινθον ὅλον εἰρκτῶν φρικτῶν, τάφων ζωντανῶν, ὅπου οἱ βεζίριδες καὶ οἱ μεγιστάνες τῆς Αὐλῆς ἀνέμενον, δεόμενοι ἐν τῷ σκότει, τὴν ἐμφάνισιν τοῦ δημίου, ἢ ἐξιστάμενοι τῶν φρενῶν ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ, ἄφινον ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τὰ ἔχνη τῶν ὀνύχων καὶ τοῦ κρανίου. Ἐν τῷ ἐντὸς ἐτίθοντο τὰ ὀστά καὶ αἱ σάρκες τῶν οὐλεμῶν. Χαμαὶ ὑπάρχει τὸ στρογγύλον δωμάτιον, ὅπερ ἐκαλεῖτο εἰρκτὴ αἵματος, ὅπου ἀπεκαρλίζοντο κρυφίως οἱ κατὰδικοι, ὧν αἱ κεφαλαὶ ἐβρίπτοντο ἐντὸς φρέατος, ὅπερ ἐκαλεῖτο φρέαρ τοῦ αἵματος, οὗτινος τὸ στόμιον φαίνεται ἀκόμη ἐπὶ τοῦ ἀνωμάλου διαπέδου, ἐπικεκαλυμμένον μὲ δύο λιθίνας πλάκας. Κάτωθεν ἦτο τὸ βραχὺδες λεγόμενον σπήλαιον, φωτιζόμενον ὑπὸ κανδηλίου κρεμαμένου ἀπὸ τοῦ θόλου, ὅπου ἀ-

πεσπᾶτο ἀπὸ τοῦ καταδικασθέντος εἰς τὰς σάνους τὸ δέσμα κατὰ ταινίας, ἐχύνετο πικρολάζουσα εἰς τὰς πληγὰς, ὅσας ἐπέφερον βραδυσμοί, καὶ συνετρίβοντο μὲ βόπαλα οἱ πόδες καὶ αἱ χεῖρες, οἱ δὲ φρικτῶδεις ὠρυγμοὶ τῶν γωνιώνων δὲν ἐφθάνον εἰς τὰ ὦτα τῶν δεσφῶν τοῦ πύργου εἰμὴ ὡς βραγχώδης τις δλομῶς. Εἰς γωνίαν τινὰ τοῦ περιβάλλου φαίνοντο ἀκόμη τὰ ἔχνη τῆς αὐλῆς, ἐν ᾗ ἀπεκαρλίζοντο τὴν νύκτα οἱ κοινοὶ κατὰδικοι· ἐκεῖ δὲ πλητὺς ὑπῆρχεν ἀκόμη, ὅχι πρὸ πολλοῦ, τεῖχος ὁστὶς ἀνθρωπίνων, ὑψούμενον σχεδὸν ἕως εἰς τὸ ἀνάκτομα τοῦ φρουρίου. Ἐγγὺς τῆς εἰσόδου εἶνε ἡ ἐκτὴ Ὀσμάν τοῦ Β', τοῦ πρώτου αὐτοκρατορικοῦ θύματος τῶν Γιαννιτσάρων. Ἐν τῇ εἰρκτῇ ταύτῃ ὁ πτωχὸς δικτωκαίδεκαέτης Σουλτάνος, οὗτος τὰς δυνάμεις ἐδιπλασίαζεν ἢ ἀπελπισίᾳ, ἀντίστη μανιωδῶς πρὸς τοὺς τέσσαρας αὐτοῦ δυνάμεις, μέχρις οὗ χεῖρ ἀσεβῆς καὶ ἀνανδρῶς, συνθισμένη εἰς τὸ εὐνούχισμα, τὸν ἥρπασεν ἐκ ἐτῆς πηγῆς τῆς ἀνδρικότητος, καὶ ἀπέσπασεν ἀπὸ τοῦ κραυγῆν ὀξυτάτην, ἣν κατέπνιξε παρὰ τοῦ βρόχου. Εἰς ὅλους τοὺς ὑψηλοὺς πύργους καὶ εἰς μέγα μέρος τῶν τειχῶν ὑπῆρχε δαίδαλος σκοτεινῶν διαδρόμων, μικρῶν ἀποκρύφων κλιμάκων, θυρῶν μικρῶν, κλειομένων μὲ σιδερέας σιδηροῦς ἢ μὲ δοκοῦς, ὑφ' ἃς ἔκυπτον τὰ κεφαλήν διὰ τελευταίαν φορὰν πασάδες, βασιλόπαιδες, τοπάρχαι, θαλαμηπόλοι, καὶ μεγιστάνες ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς νεότητος καὶ τῆς δυνάμεως, οἵτινες πάντα ταῦτα ἀπέβαλλον ἐν μὲν ὥρᾳ εἶχε δὲ ἡδὴ καταχράνη διὰ τοῦ αἵματος τὸ ἐσωτερικὸν τεῖχος τοῦ φρουρίου ἢ κεφαλή τῶν ἐν ᾧ αἱ σύζυγοί τῶν ἀνέμενον αὐτοὺς ἀκόμη ἐν δεδουλευμένῃ ἐορτάσμιᾳ ἐν τῇ λαμπρότητι τοῦ χαρμίου. Διὰ τῶν κατασταζόντων ὕδωρ διαδρόμων τούτων καὶ τῶν νεκρωσίων ἐκείνων κλιμάκων διήρχοντο τὴν νύκτα ὑπὸ τὸ φῶς τῆς λυχνίας στρατιῶται καὶ δῆμιοι μὲ χεῖρας καθημαγμένας καὶ ἀγγελιαφόροι τοῦ Σεραγίου, οἵτινες ἤρχοντο νὰ φέρωσιν εἰς τοὺς καταδικασμένους εἰς θάνατον, καὶ ἀπατωμένους ἀκόμη ὑπ' ἀμυδρᾶς τινος ἐλπίδος, τὴν τελευταίαν ἄρνησιν τῶν Σουλτάνων, καὶ πτώματα μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς προσβεβλημένους ἐκ τοῦ μετώπου καὶ μὲ τὸν φρικτῶδες μετὰξινον βρόχον εἰς τὸν λαιμὸν, φερόμενα ἀπὸ τσαοῦσιδες ἀπηυδηκότας καὶ κατακόπους ἐκ τῆς πάλης, ἣν ἐπανειλημμένως εἶχον διαπαλαίσῃ ἐν τῷ σκότει κατὰ τῆς λύσεως τῆς ἀπελπισίας. Εἰς δὲ τὸ ἀντίθετον ἄκρον τῆς Σταμπούλ, ἐπὶ τοῦ λόφου τοῦ Σεραγίου, ἦτο τὸ φοβερὸν δικαστήριον τῆς Αὐλῆς. Ἐκεῖ ὑπῆρχεν υπερμεγέθους θανατικὴ μηχανή, ἐστεμμένη μ' ἐπτά λιθίνας ἀγρόχονας, ἥτις ὑπεδέχετο ἀπὸ τε τῆς ξηρᾶς καὶ ἀπὸ τῆς θαλάσσης ὑπὸ τὸ φέγγος τῆς σελήνης ζῶντα τὰ θύματα τῆς, καὶ εἰς τὸ φῶς τοῦ ἡλίου δὲν ἀπέδιδεν εἰμὴ κεφαλὰς καὶ κορμούς ἀποκεκομμέ-

νους· ἀπὸ τοῦ ὕψους δὲ τῶν πύργων, ἐν οἷς ἀπέθνησκον, ἔβλεπον μακρὰν τὰ κιόσκια τοῦ Σεραγίου φωταγωγημένα διὰ τὰς αὐτοκρατορικὰς ἐορτάς. Καὶ νῦν αἰσθάνεται τις ἡδονὴν τινὰ βλέπων τὸ ἄτιμον τοῦτο φρούριον οὕτω παρμωρωμένον, ὡς ἐὰν ὅλα τὰ θύματα ἀναστάντα ἐκ νεκρῶν τὸ ἔχουν καταφάγη καὶ συγκατατρίψῃ μὲ τοὺς ὀνύχους καὶ μὲ τοὺς ὀδόντας τῶν, διὰ νὰ κορέσωσι τὴν δίψαν τῆς ἐκδικήσεως ἐπὶ τῶν τειχῶν, ἀρ' οὐ δὲν δύνανται νὰ τὴν κορέσωσιν ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων. Τὸ πελώριον τέρας, ἀρωπιζόμενον καὶ γεγηρακὸς, χασμάται μὲ τὰ ἐκατὸν στόματα τῶν διεβρηγμένων πολεμιστῶν καὶ θυρῶν του, ἀποθὰν κενόν τι μορμολύκειον, μυριάς δὲ ποντικῶν, σαυρῶν καὶ σκορπίων κιτρινωπῶν, ἐκβλύσαντες, ὡς ἄλλοι σκώληκες, ἐκ τοῦ σπητιότος πελώριου τοῦ σώματος, μυρμηκιᾷ ἐντὸς τῆς κενῆς του κοιτίδας καὶ τῶν θυρμηματισμένων νεφρῶν του, ἐν τῷ μέσῳ αὐθιάδους βλαστήσεως, ἥτις τὸ περιστέφει καὶ περικοσμεῖ πρὸς ἐμπαιγμόν. Ἀρ' οὐ διέβην διαφόρους θύρας, χωρὶς νὰ ἴδω ἄλλο τι παρὰ κατεσπευσμένην φυγὴν ποντικῶν, ἀνῆλθον διὰ κλιμάκους χορτοσκεποῦς εἰς ἐν ἀπὸ τὰ τεῖχη τῆς δυτικῆς πλευρᾶς. Ἐκεῖθεν ἐπιφάνεται ὅλον τὸ φρούριον· εὐρὺ καὶ ἄτακτον πλήθος ἐρείπιων, πύργων, ἐπάλξεων, κλιμάκων, ἀναχωμάτων, ὅλον μελανωπὸν ἢ βαθυπόφυρον, πέραξ μεγάλου καταπρασίνου ὄγκου· πέραν δ' ἐκεῖθεν ἄλλοι πύργοι καὶ ἄλλαι ἐπάλξεις ἀναριθμητοὶ τῶν ἀνατολικῶν τειχῶν τῆς Σταμπούλ· τὸ θέαμα δὲ εἶνε τοιοῦτον, ὥστε καμύων τοὺς ὀφθαλμοὺς, νομίζεις ὅτι βλέπεις ἐν μόνον εὐρύτατον φρούριον ἐγκαταλειμμένον, διαγραφόμενον ἐπὶ τῆς Προποντίδος. Ἀριστερᾷ φαίνεται μέγα μέρος τῆς Σταμπούλ, δικτετμημένον εἰς πολλὰς ἐλικοειδεῖς καὶ μακρὰς ὁδοὺς, συγχλινούσας ἀπάσας πρὸς τὴν ἀρχαίαν θριαμβευτικὴν ὁδὸν τῶν αὐτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου, ἥτις, ἀπὸ τῆς Χρυσῆς Πύλης ἀρχομένη, διήρχετο τὸν Φόρον τοῦ Ἀραδίου καὶ τὸν τοῦ Κωνσταντίνου, καὶ ἐφθάνεν ἕως εἰς τὰ ἀνάκτορα. Ἦτο ἄποψις ἄπειρος καὶ χαρίεσσα, ἥτις καθίστα ἐτι μᾶλλον ἀπαίσιον τὸν σωρὸν τῶν ὑπὸ τοὺς πόδας μου ἐρείπιων. Ἐμεινα ἱκανὴν ὥραν ἐκεῖ, ἐπεστηγμένους ἐπὶ ἐπάλξεως διαπύρου ἐκ τοῦ ἡλίου, καταθαμβωμένους ἀπὸ τοῦ ἄπλετου, θεωρῶν τὸν κάτωθεν μου ἀφηρημένον τὴν καλύπτουσαν τέως αὐτὸν πλάκα μέγαν ἐκεῖνον τάφον μετὰ τῆς περιεργείας ἐκείνης, τῆς πλήρους συννοίας καὶ δυσπιστίας, μετ' ἧς παρατηρεῖ τις τοὺς τόπους, ὅπου συνετελέσθη προσφάτως ἐγκλημά τι. Τὰ τεῖχη διέτρεχον μεγάλα σαῦραι, εἰς τὴν τάφρον κάτω ἐκόχλουν οἱ βάρταχοι, ὑπεράνω τῶν πύργων ἵπταντο κόρκες, περὶ δὲ τὴν κεφαλὴν μου ἐβόμβει νέφος ἐντόμων, ἀναπτάντων ἐκεῖ ἐκ τῶν βορβόρων τῶν ἐρείπιων, καὶ ὁ ὀλίγον ἀναρριπίζόμενος ἀὴρ μοι ἔφερε τὴν δυσώδη ἀποφορὰν ἵππου σπητιότος, κειμένου ἐ-

κατάδην εἰς τὴν ἐξωτερικὴν τάφρον τοῦ φρουρίου. Μὲ κατέλαβεν αἰσθημὰ τι ἀηδίας καὶ μέθης· καὶ ὅμως ἤσθην ὅτι ἤλπην προσηλωμένος ἐκεῖ ὡς διὰ τινος βασκανίας, καὶ βεβούλισμένος εἰς εἶδός τι ἀποκαρώσεως· καμύων δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ σχεδὸν ὑπνώτων ἐν τῇ νεκρᾷ ἐκείνῃ μεσημβρινῇ γαλήνῃ, ἐνόμιζον ὅτι ἤκουα ἐν τῷ μονοτόνῳ βόμβῳ τῶν ἐντόμων τὸν ψόφον κεφαλῶν βίπτομένων ἐντὸς τοῦ φρέατος, τὰς θρηνώδεις κραυγὰς τῶν ψυχροβραχούντων ἐν τοῖς ὑπογείοις, καὶ τὴν φωνὴν τοῦ μικροτέρου υἱοῦ τοῦ Βραγχοδάου, ὅστις αἰσθάνόμενος ἐπὶ τοῦ τραχήλου τὸν ψυχρὸν βρόχον, ἐφώναζε: —Πάτερ μου! πάτερ μου! — Καὶ καθὼς ἤλπην κατὰκοπος καὶ καταθαμβωμένος ἐκ τοῦ φωτὸς, ἔκλεισα τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἔμεινα στιγμὰς τινὰς ἀποκαρωμένος. Παρευθὺς ὅλαι αὐταὶ αἱ φρικτῶδεις εἰκόνες παρέσθην εἰς τὴν διάνοιάν μου μετὰ καταπληκτικῆς ἐναργείας. Τὴν αὐτὴν ὅμως στιγμὴν κραυγὴ ὀξεῖα καὶ εὐνηχος μὲ διέσεισε, καὶ ἀνοίξας τοὺς ὀφθαλμοὺς εἶδα εἰς τὸν ἐξώστην τοῦ μικροῦ μινάρη τὸν ἱμάμην τοῦ τζαμίου τοῦ φρουρίου. Ἡ βραδεῖα ἐκείνη, γλυκεῖα, καὶ πανηγυρικὴ φωνή, ἡ λαλοῦσα περὶ Θεοῦ, εἰς ἐκεῖνον τὸν τόπον καὶ κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην, ἐσεχώρησεν ἕως εἰς τοὺς ἐσχάτους μυχοὺς τῆς καρδίας μου! Ἐνόμιζέ τις ὅτι ὤμιλει ἐξ ὀνόματος ὅλων ἐκείνων, ὅσοι εἶχον ἀποθάνῃ ἐνδον ἐκεῖ, ὅτι ἔλεγεν ὅτι αἱ ὀδύναι αὐτῶν δὲν ἀπέβησαν ἀνωφελεῖς, ὅτι τὰ τελευταῖα τῶν δάκρυα ἀπεμάχθησαν, ὅτι αἱ βάσανοι τῶν ἀντημεῖφθησαν, ὅτι εἶχον συγχωρήσῃ, ὅτι ἔπρεπε νὰ συγχωρήσωσιν, ὅτι πρέπει νὰ προσεύχεται καὶ νὰ ἐλπίζει τις εἰς τὸν Θεόν, καὶ ὅταν ἀκόμη ὁ κόσμος μᾶς ἐγκαταλιμπάνῃ, καὶ ὅτι τὰ πάντα ἐν τῷ κόσμῳ εἶνε μάταια, ἐκτὸς τοῦ ἀπείρου ἐκείνου αἰσθηματος τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εὐσεβείας... Καὶ ἐξῆλθον συγκεκλινημένος ἐκ τοῦ φρουρίου.

Ἀνέλαβον τὴν παρὰ τὰ ἐξωτερικὰ τεῖχη τῆς Σταμπούλ πορείαν μου, καὶ ὠδύσα μὲ πρὸς τὴν Θάλασσαν. Ἐκεῖ πλησίον εἶνε ὁ σταθμὸς τῆς Ἀδριανουπόλεως, καὶ ὑπὸ τὸ τεῖχος διασταυροῦνται τμήματά τινα σιδηροδρόμου. Εὐρέθην ἐν τῷ μέσῳ μακρῶν σειρῶν ἀτραυμαζῶν τριμμένων καὶ κατεσκοτισμένων. Οὐδεὶς ὑπῆρχεν ἐκεῖ. Ἐὰν ἤμην τοῦρκος φανατικὸς, ἐχθρὸς τῶν εὐρωπαϊκῶν νεωτερισμῶν, θὰ ἠδυνάμην νὰ ἐμπρήσω ἐν κατόπιν τοῦ ἄλλου ὅλα ἐκεῖνα τὰ παραπήγματα, καὶ ν' ἀποχωρήσω ἐκεῖθεν ἡσύχος χωρὶς ποσῶς νὰ ἐνοχληθῶ. Ἐπροχώρησα εἰς τὸ χεῖλος τῆς ὁδοῦ, φοβούμενος μὴ ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν ἀκούσω τὸ ἀπειλητικόν: Ὁ τὸν τόπον! παρὰ τινος φρουροῦ, ἀλλ' οὐδεὶς μὲ ἠνώχλησεν· ἐν βραχεὶ χρόνῳ ἐφθασα εἰς τὸ ἄκρον τοῦ τεύχους. Ἐνόμιζα ὅτι ἠδυνάμην νὰ ἐμβῶ ἐκεῖθεν εἰς Σταμπούλ, ἀλλ' ἠπατώμην. Τὰ πρὸς τὴν ξηρὰν τεῖχη συνεννοῦνται εἰς τὸ παρῆλιν μὲ τὰ πρὸς τὴν θάλασσαν, καὶ οὐδαμοῦ ὑπάρχει οὐδὲ σκιὰ πύλης. Τότε ἐπροχώρησα πα-

των εἰς τὰ λείψανα ἀρχαίας προκυμιάας, καὶ ἐκαθέσθην ἐπὶ σκοπέλου ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης. Ἐκείθεν δὲν ἔβλεπον ἄλλο τι εἰμὴ τὴν θάλασσαν τοῦ Μαρμαρᾶ, τὰ ὄρη τῆς Ἀσίας, καὶ τοὺς κυανοχρόους λόφους τῆς Χρυσόπολεως, οἵτινες ἐφαίνοντο ἀπώτατοι. Τὸ παράλιον ἦτο ἔρημον· τὰ κύματα ἐρχόμενα συνεθρούντο πρὸ τῶν ποδῶν μου, καὶ μοῦ κατεβράντιζον τὸ πρόσωπον. Ἐμεινα ἐκεῖ ὀλίγον, σκεπτόμενος ἀορίστως καὶ μυρία ὅσα πράγματα. Ἐβλεπα ἐμαυτὸν μόνον ἐξερχόμενον διὰ τῆς Καλιγαρίας Πύλης, καὶ βαδίζοντα βραδέως διὰ τῆς ἐρημικῆς ὁδοῦ, μεταξὺ τῶν νεκροταφείων καὶ τῶν πύργων, καὶ ἀκολουθοῦντα τὸν ἄνθρωπον τοῦτον ὡς ἂν εἴ ἦτο ἄλλος τις. Ἐπειτα ἤρξατο νὰ ζητῶ τὸν Ἰούγκ εἰς τὴν ἀπέραντον πόλιν· ἔπειτα ἐκοίταζα τὰ κύματα, ὅσα ἤρχοντο ἀλλεπάλληλα καὶ ἐξηπλοῦντο μετὰ λεπτοῦ ψιθύρου καὶ ἡσύχως εἰς τὸ παράλιον· καὶ ἔβλεπα εἰς αὐτὰ τὴν εἰκόνα τῶν λαῶν καὶ στρατῶν, ὅσοι ἦλθον καὶ συνεκρούσθησαν ὁ εἰς μετὰ τὸν ἄλλον πρὸς τὰ τεῖχη τοῦ Βυζαντίου· τὰς φάλαγγας τοῦ Ἀλκιβιάδου καὶ Πausανίου, τὰς λεγεῶνας τοῦ Μαξιμου καὶ τοῦ Σεβήρου, τὰ στίφη τῶν Περσῶν, τὰς δροῦς τῶν Ἀθάρων, καὶ τοὺς Σλαῦους, καὶ τοὺς Ἀραβίους, καὶ τοὺς Βουλγάρους καὶ τοὺς Σταυροφόρους, καὶ τοὺς στρατοὺς τοῦ Μιχαὴλ Παλαιολόγου καὶ τοῦ Κομνηνοῦ, καὶ τοὺς τοῦ Βασιλῆος Ἰδερῆ, καὶ τοὺς τοῦ δευτέρου Ἀμουράτ, καὶ τοὺς τοῦ πορθητοῦ Μωάμεθ, ἐξαφνισθέντας τὸν ἕνα κατόπιν τοῦ ἄλλου ἐν τῇ ἀπεράντῳ σιωπῇ τοῦ θανάτου· καὶ ἐδοκίμαζα τότε τὴν θλίψιν, ἣτις συνέθλιβε τὴν καρδίαν τοῦ Λεοπάδου, τὴν παραμονὴν τῆς ἐορτῆς, ὅτι ἤκουεν ἐκλείπον βαθμυδὸν καὶ κατὰ μικρὸν τὸ ἐρημικὸν ἄσμα τοῦ τεχνίτου, ὅπερ ἀνέμεινεν αὐτὸν τὸν ἦγον τῶν ἀρχαίων λαῶν, καὶ ἐσυλλογίζετο, ὅτι τὰ πάντα παρέρχονται ἐπὶ τῆς γῆς ὡς ὕαυρ.

Ἐκείθεν ὑπανάεσθαι ἕως εἰς τὴν πύλιν τοῦ Ἐπταπυργίου, καὶ εἰσῆλθον εἰς τὸ τεῖχος, ὅπως διατρέξω ὅλην τὴν Σταμπούλ παρὰ τὸ παράλιον τῆς Προποντίδος. Εἶχον ἤδη καταπεποιημένους τοὺς πόδας· ἀλλὰ κατὰ τὰς μακρὰς ὁδοποιίας ἀναγεννᾶται, μέχρι τινὸς βαθμοῦ, ἐξ αὐτῆς τῆς ἀπαυδήσεως πεισμονῇ τις ζωὴ, ἣτις ἀναζωογονεῖ τὰς δυνάμεις. Βλέπω ἀκόμη ἐμαυτὸν βαδίζοντα, καὶ βαδίζοντα εἰς τοὺς ἐρήμους ἐκείνους δρόμους, ὑπὸ τὸν καυστικὸν ἐκείνον ἥλιον, κατειλημμένον δὲ ὑπὸ ἀκατανόητου τινὸς φαντασιώδους νυσταγμοῦ, καθ' ὃν διήρχοντο πρὸ ἐμοῦ φιλικαὶ μορφαὶ τοῦ Ταυρίνου, ἐπεισὶδον ῥωμανικὰ, ἀπόψεις ἄλλων τόπων, καὶ ἰδέαι ἀόριστοι περὶ τοῦ ἀνθρωπίνου βίου καὶ τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς· ταῦτα δὲ πάντα ἀπέληγον εἰς τὴν στρογγύλην τράπεζαν τοῦ ξενοδοχείου τοῦ Βυζαντίου, ἀπαστράπτουσιν ἐκ φώτων καὶ κρυστάλλων, ὅπερ ἔβλεπον ἀπώτατα κείμενον, πέραν πόλεως ἐκτοντάκις μεγαλιτέρως παρὰ τὴν Σταμπούλ, καὶ

ἤδη κακαλυμμένης ὑπὸ τῆς νυκτός. Διέρχομαι συνοικίαν μουσουλμανικὴν, ἣτις φαίνεται ὡς ἀκατοίκητος, καὶ ἣτις ἀποπνέει ἀκόμη τὴν θλίψιν τοῦ οὐρου τοῦ Ἐπταπυργίου, καὶ εἰσέρχομαι εἰς τὴν εὐρείαν συνοικίαν τῶν Ψαμαθίων, κατοικουμένην ὑπὸ Ἑλλήνων καὶ Ἀρμενίων, ἔρημον δὲ καὶ αὐτήν. Προχωρῶ δι' ἀγυῖας ἀτελευτήτου καὶ σκολιᾶς, ὁπόθεν βλέπω ἤδη πρὸς τὰ δεξιὰ διὰ μέσου τῶν οἰκιῶν τὰ τεῖχη τῆς πόλεως, διακρινόμενα μὲ τὰς μαύρας ἐπάλξεις τῶν ἐπὶ τῆς κυανοχρόου θαλάσσης. Διέρχομαι ὑπὸ τὴν πύλιν τῶν Ψαμαθίων, καὶ εὐρίσκουμαι πάλιν ἐντὸς συνοικίας μουσουλμανικῆς, μεταξὺ παρχύρων δικτυωτῶν, θυρῶν κλειστῶν, μικρῶν τζαμιῶν, κήπων ἀποκρύφων, δεξαμενῶν χορτοσκεπῶν, πηγῶν ἐγκαταλειμμένων. Διέρχομαι τὸ μέρος, ὅπου ἦτο τὸ πάλαι ἡ ἀγορὰ τῶν βοῶν, βλέπων πάντοτε κάτω πρὸς τὰ δεξιὰ, τὰ τεῖχη καὶ τοὺς πύργους, καὶ μὴ ἀπαντῶν ἄλλο τι παρὰ σκύλλους τινὰς, οἵτινες ἴστανται διὰ νὰ μὲ ἴδωσι διαβαίνοντα, καὶ τουρκόπαιδας τοῦ δρόμου, οἵτινες μὲ ἀτενίζουσιν ἀσκαρδαμυκτεῖ, διανοούμενοι ὕβριν τινά. Παράθυρά τινα ἀνοίγονται καὶ κλείονται αἰφνιδίως, καὶ βλέπω στιγμασίως μίαν χεῖρα ἢ ἓν ἄκρον χειρὶδος τινὸς γυναικός. Περιζώπτω τοὺς εὐρεῖς κήπους τῆς Βλάγκας, οἵτινες καταστέρουσι τὸν ἀρχαῖον λιμένα τοῦ Θεοδοσίου, βλέπω ἀπεράντους ἐκτάσεις φερύσας τὰ ἔγνη πυρκαϊῆς προσφάτου, τόπους, ὅπου, φαίνεται, παύει ἡ πόλις καὶ ἀρχίζει ἡ πεδιάς, μοναστήρια δεσβίσιδων, ἐκκλησίας ἑλληνικὰς, μικρὰς πλατείας μυστηριώδεις, σκιαζομένας ἀπὸ μεγάλων πλάττανων, ὑποκάτω τῆς ὁποίας ὑπνώττει γέροντες μὲ τὸ στόμιον τοῦ σωλῆνος τοῦ ναργιλέ εἰς τὴν χεῖρα. Προχωρῶ, σταματῶ ἐνώπιον μικροῦ καφενείου, διὰ νὰ πῶ ἐν ποτήριον ὕδατος, ὅπερ κεῖται πρὸς δειγματισμὸν ἐπὶ τοῦ παρχύρου, καλῶ, κτυπῶ, ἀλλ' οὐδεὶς ἀποκρίνεται. Ἐξέρχομαι ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴν συνοικίαν τοῦ Γενι-καπού, εἰσέρχομαι εἰς ἄλλην μουσουλμανικὴν συνοικίαν, εἰσέρχομαι καὶ πάλιν εἰς τὸ μέρος τῶν ἑλληνικῶν καὶ ἀρμενικῶν οἰκιῶν τῆς συνοικίας τοῦ Κοῦμ-καπού, καὶ μὲ συνοδεύουσι πάντοτε ἐκ τοῦ ἐνὸς μέρους αἱ ἐπάλξεις τῶν τευχῶν καὶ ἡ κυανόχρους θάλασσα, καὶ δὲν ἀπαντῶ εἰμὴ σκύλλους, ἐπαίτας, παιδία τῶν δρόμων, καὶ ἀκούω ἡχοῦς ἀνωθεν τὰς φωνὰς τῶν ἱμάμιδων, οἵτινες ἀναγγέλλουσι τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου. Τὸ περιέχον συσκοτίζεται, καὶ ἐξακολουθεῖ ἡ ἀλλεπάλληλος διαδοχὴ καὶ ἀκολουθία τῶν οἰκιῶν, τῶν μελαγχολικῶν τζαμιῶν, τῶν ἐρήμων σταυροδρομίων, τῶν ἀδιστάδων στενωπῶν· ἀρχίζω δὲ νὰ αἰσθάνωμαι ἐμαυτὸν ἐξησθενημένον, καὶ νὰ σκέπτομαι νὰ ριφθῶ ἐπάνω εἰς τὸ στρώμα τοῦ πρώτου καφενείου, ὅπερ ἀπαντήσω, ὅτε, περιεκάμπτων γωνίαν τινά, βλέπω αἰφνης ἐγειρόμενον ἐνώπιόν μου τὸν πελώριον ὄγκον τῆς Ἀγίας Σοφίας. Ὡ, τὸ προσφιλὲς θέαμα! Αἰσθάνομαι ἐπα-

νερχομένας τὰς δυνάμεις, τὰς ἰδέας μου ἀναλαμβάνουσας τὴν προτέρην γαλήνην, ἐπιταχύνω τὸ βῆμα, φθάνω εἰς τὸν λιμένα, καὶ ἰδοὺ ἐμπρὸς εἰς τὴν φωταγωγημένην θύραν τοῦ πρώτου καφενείου τοῦ Γαλατᾶ ὁ Ἰούγκ, ὁ Ροσάκος, ὁ Σαντόρος, ὅλη ἡ μικρὰ Ἰταλία μου, ἣτις ἔρχεται εἰς προὔπαντησίν μου μὲ τὸ πρόσωπον μειδιῶν καὶ μὲ τὰς χεῖρας τεταμένας... καὶ ἀνέπνευσά τότε, ὅπως καὶ ὅσον ποτὲ ἠδυνήθησαν ν' ἀναπνεύσωσιν οἱ πνεύμονες τιμίου ἀνθρώπου.

^{Ἐπειτα συνοικία.}

ΣΥΝΑΡΜΟΛΟΓΗΣΙΣ ΤΩΝ ΧΡΩΜΑΤΩΝ

ἐν τῷ καλλιωπισμῷ.

[Ἐκ τῶν τοῦ Charles Blanc].

Τὸ κεφάλαιον τοῦτο ἀπευθύνεται πρὸς τὰς γυναῖκας, διότι ἐν τῷ δράματι τῆς ζωῆς τὰ χρώματα ἀνῆκουσι καθ' ὅλοκληρίαν εἰς αὐτάς. Οἱ ἀρχαῖοι λαοί, εὐρισκόμενοι ἀκόμη πλησιέστερον εἰς τὴν φύσιν, νεανικώτεροι καὶ μάλλον ὑποκείμενοι εἰς τὸ αἶσθημα, ἀγαπῶσι τὰ χρώματα σχεδὸν ὅσον καὶ τὰς γυναῖκας. Ὁ ἄγριος, ἐκλαμβάνων ἐαυτὸν ἀναμφιβόλως ὡς ὑπὲρ τὸ δέον μονόχρωμον, προσπαθεῖ νὰ ἐξωρτίσῃ καταστάζων τὸ δέμα του. Οἱ ἰθαγενεῖς ἄγριοι τῆς Ἀμερικῆς στολίζουσι τὴν κεφαλὴν τῶν ἀντὶ πίλου μὲ πτερὰ λαμπροτάτου χρώματος· ὁ δὲ κάτοικος τοῦ Μαρρόκου, ὁ Μαῦρος, ὁ Ἀραβὶ καὶ ὁ Ἰνδὸς καλλωπίζονται μὲ χρώματα ἀνοικτά. Ἀλλὰ, καθ' ὅσον ὁ πολιτισμὸς γίνεται πολυπλοκώτερος καὶ μάλλον ἀνεπτυγμένος, ὁ ἄνθρωπος ἐγκαταλείπει βαθμυδὸν τὰ χρώματα εἰς τὰς γυναῖκας· αὐτὸς δὲ ἀποβαίνει ὁσημέραι μάλλον ἄχρους καὶ ἀμαυρὸς, καὶ ἤδη καθ' ἅπασαν τὴν Εὐρώπην φέρεται ἐνδυμα μαῦρον. Μόνον δ' οἱ στρατιωτικοὶ διατηροῦσι καὶ σήμερον ἀκόμη ἐν τῇ στολῇ αὐτῶν τὴν ποικιλίαν καὶ ζωηρότητα τῶν χρωμάτων· καὶ, ἐν ᾧ τὰ ἔθνη, φέροντα ἱματισμὸν πολιτικὸν ὁμοιόμορφον ἀνομολογοῦσι σιωπηλῶς δι' αὐτοῦ τὴν ἀδελφότητά των, οἱ στρατιῶται καὶ οἱ ἀρχηγοί, φέροντες στολὰς διαφόρων χρωμάτων, ἀναγκάζονται ἀκόμη νὰ ὑποδηλώσιν τὸν ἐν τῇ ἰδιαιτέρᾳ στολῇ αὐτῶν ἐνυπάρχοντα ἀρχικὸν σκοπὸν, ὅστις εἶναι ὁ φόνος τοῦ πλησίον. Αἱ γυναῖκες ὁμῶς ποτὲ δὲν θ' ἀφήσωσι τὸ μέρος τοῦτο τοῦ ἀρέσκειν, τὰ χρώματα· αὐταὶ ποτὲ δὲν θὰ ὑπογράψωσι τὸν ἀφοπλισμὸν.

Ἄν καὶ αἱ ἀποχρώσεις τῆς κόμης καὶ τοῦ δέρματος εἶναι εἰς ἄκρον ποικιλίαν, δυνάμεθα ὁμῶς ν' ἀναγάγωμεν αὐτάς εἰς κυρίας τινὰς χρωματικές παραλλαγὰς, λέγοντες, ὅτι ἡ κόμη τῶν γυναικῶν εἶναι μέλαινα, ξανθὴ, πυρρόχρους, καστανόχρους ἢ φαῖα. Πρὸς δὲ τὸ χρώμα τοῦτο τῆς κόμης ἀνταποκρίνεται συνήθως καὶ ἀνάλογος χροιά τοῦ προσώπου. Εἶναι σπάνιον πρᾶγμα ἡ συνῦπαρξις τῶν δύο ἄκρων, κόμης μελαίνης καὶ προσώπου λευκοτάτου, ἐκτὸς ἐὰν τὸ χρώμα τῆς

κόμης ἐμετριάσθῃ ἐκ τῆς αὐτῆς αἰτίας, ἐξ ἧς προήλθε καὶ ἡ ἄκρα λευκότης τοῦ δέρματος, ὅπως συμβαίνει τοῦτο εἰς τὰς Ἀγγλίδας καὶ Ἰρλανδίδας· εἶσα τοῦ ὑγροῦ καὶ ὀμιχλώδους κλίματος τῆς νήσου των, καὶ εἰς τὰς γυναῖκας τῆς Ἀμβέρσης, ὅπου ἡ διασταύρωσις τῆς ἰσπανικῆς καὶ φλαμανδικῆς φυλῆς παρήγαγε χρώμα προσώπου ἀνοικτὸν μετὰ κόμης μεσημβρινῆς. Καὶ τῶν δύο τούτων χωρῶν αἱ γυναῖκες ἔχουν ὀφθαλμοὺς λαμπροῦς μελανοὺς, ἀλλ' ὅχι καὶ οὕτως μελανοὺς ὅπως οἱ τῶν Ἰταλίδων καὶ Ἰσπανίδων. Ἡ ἀληθὴς μελαγχροὶν ἔχει τὴν χροίαν τοῦ προσώπου ἀμαυρὰν καὶ θερμὴν, ποικίλλουσιν δὲ ἀπὸ τοῦ κιτρίνου χρώματος μέχρι τοῦ ἐλαιοχρόου, ἡ δὲ πυρίνη τοῦ ὀφθαλμοῦ τῆς κόρης ἐξέχει ἐν τῷ μέσῳ λευκώματος χρυσοειδοῦς. Ἀπανταχοῦ ἡ φύσις εἶναι σύμφωνος πρὸς ἐαυτήν. Ἡ δὲ ξανθὴ; Εἶναι τοιαύτη ζῶσα, ὁποῖαν παρέστηεν αὐτὴν ὁ Ρούδενς ἐπὶ τῶν γραφικῶν πινακῶν του, χροιά ῥοδόχρους, λεπτῇ, διαφανῇ, ὑπόξανθος. Ἐν τῷ μεγάρῳ Ῥαμβουλλίς αἱ ξανθοὶ ὠνομάζοντο ἄλλοτε λέαιναι. Ἡ καστανὴ κόμη συνδυάζεται θαυμασίως μὲ τὴν συνηθεστέραν ἐν Εὐρώπῃ χροίαν τοῦ προσώπου· ἡ ὠχρὰ καὶ ἀνασταλαῖσα αὐτῆς ἐρυθρότης συμφωνεῖ καθ' ὅλοκληρίαν μὲ τὰ χρωματικὰ εἶναι ἡμίτονον τοῦ κυανοφίου καὶ ῥοδόχρου, ἅτινα εἶναι ἡ συνήθης χροιά τοῦ δέρματος. Ἡ φλογίνη καὶ ὑπόπυρρος κόμη συνυπάρχει μὲ δέμα λευκὸν καὶ λαμπρόχρουν, οἱ δ' ὀφθαλμοὶ τῶν πυρρόχρων ἔχουσι χρώμα καστανωπὸν.

Ὅσκις ἡ ξανθὴ κόμη εἶναι ὑπότεπρος, ὡς ἐὰν ἐπέκειτο ἐπ' αὐτῆς ἐλαφρὸν τι στρώμα κονιορτοῦ, ἡ λεπτὴ αὕτη κόνις φαίνεται ὡς ἂν διεσκορπισμένη ἐπὶ τε τοῦ σώματος, οὕτινος καταστέλλει τὴν λάμψιν, καὶ ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν, οὗς καθιστᾷ προσηνεστέρους. Ἐκάστη ἄρα ἰδιοσυγκρασία ἔχει ἑτοιμον καὶ παρεσκευασμένον ἤδη ὁλόκληρον σύστημα χρωματικῆς ἁρμονίας. Εἰς τὸν καλλιτέχνην δ' ἀπόκειται νὰ καταστήσῃ τὴν ἁρμονίαν ταύτην χαλαρωτέραν ἢ ἐντονωτέραν, νὰ τονίσῃ εἴ τι ὑπάρχει ἀόριστον, ν' ἀρτύσῃ εἴ τι ἄγευστον καὶ ἄχυρον, νὰ μαλάξῃ τὰ ὑπόσκληρα, καὶ ἐν γένει νὰ ἐξάρῃ μὲν ὅ,τι ἀρεστὸν, ν' ἀντισταθμίσῃ δὲ δεόντως τὰ μὴ ἀρέσκοντα.

Αἱ παραλλαγαὶ αὗται τῆς χροῖας καὶ τῆς κόμης ἐπιφέρουσιν ἀναμφιβόλως καὶ διαφόρους χρωματικούς τόνους· ἀλλ' ὑπάρχουσιν ὁμῶς καὶ χρώματα, τὰ ὁποῖα ἁρμόζουσιν εἰς ὅλας τὰς φυσιογνωμίας, ὅσον τὸ μέλαν, τὸ ἐλαφρὸν τέφρινον, τὸ μαργαρώδες τέφρινον, ἅτινα ἀκριβῶς εἰπεῖν εἶναι ὅχι χρώματα, οἱ χρωματικοὶ ἀκαλούθως τόνοι τῆς δρυὸς, τῆς χαβύνας, τῆς φαῖας ὕψκας, . . . διότι ταῦτα ἐν μὲν τῇ σκιᾷ εἶναι ἔντονα, ἐν δὲ τῷ φωτὶ ἄτονα.

Εἶπα τὸ μέλαν· ἀλλὰ ποῖον μέλαν; Ὅπως ἀναδείξῃς τὴν δροσερὰν χροίαν τῆς ξανθῆς, ἢ τὴν

λευκότητα της πυρόχρδου, χρειάζεται μελαν γλυκύ και βαθύ, τὸ μέλαν τοῦ βελούδου. Διὰ τὴν μελαγχροινὴν τὸ μέλαν θὰ ἦτο φρικωδὲς θλιβερόν, αὐτόχρομα πένθος, ἐὰν ἦτο ἀμαυρόν· ὅθεν διὰ τὴν φαιδρυνθῆν χρειάζεται στιλβηδὸνα τινὰ, ὁποῖα ἡ τοῦ μεταξωτοῦ ὑφάσματος τοῦ Λουγδούνου, ἢ ἄλλου τινὸς παρομοίου, εἶτε καὶ τὴν συγκερασθῇ διὰ λιπαρῶν τινῶν ἀνταυγείων, ὁποῖαι αἱ τοῦ βελούδου. Ὁ Οὐίδης εἶπεν ἐν τῇ Ἑρωτικῇ αὐτοῦ: «Τὸ μέλαν ἀρμόζει εἰς τὰς ξανθὰς. Τοῦτο ἐκάλλυνε τὴν Βρισηίδα, ἣτις ἐμελαινεμόναι, ὅτε ἀνηπάγη. Τὸ λευκὸν ἀρμόζει εἰς τὰς μελαγχροινὰς. Ἐπηύξανες, Ἀνδρομέδα, τὰ κάλλη σου, ὅτε λευχειμονοῦσα διέτρεχες τὴν νῆσον Σέριφον». Ὁ ποιητὴς ἔχει δίκαιον. Ἐὰν τὸ μέλαν λευκαίνει τὴν μελαγχροινὴν διὰ τῆς ἀντιθέσεως, τὸ λευκὸν παράγει τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα, ὡς ἐκχέον φῶς, ὅπερ διὰ τῆς ἀκτινοβολήσεως καταλαμβάνει πᾶν ὅ,τι εὐρίσκεται παρ' αὐτῷ. Ἀπαραλλάκτως ἐνεργεῖ καὶ τὸ ἀνοικτὸν τέφρινον, ὅπερ δὲν εἶναι ἄλλο, εἰμὴ λευκὸν ἀδυνατισμένον, ἀρκεῖ μόνον νὰ εἶνε ἐστιλβωμένον καὶ νὰ παράγῃ ἀνταύγειαν.

Κατὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν γνώμην, τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν, εἰ καὶ παρ' ἡμῖν προκειμένου περὶ χρωμάτων ἐλλείπει ἡ ὁρὴ κρίσις καὶ αἰσθησις, τὸ κίτρινον καὶ τὸ κόκκινον ἀρμόζει εἰς τὰς μελαγχροινὰς, τὸ δὲ κυανοῦν εἰς τὰς ξανθὰς. Γενικῶς εἰπεῖν τοῦτο ἀληθεύει· ἀλλ' ἡ γενικὴ αὕτη ἀλήθεια ὑπόκειται εἰς πολλὰς ἐξαιρέσεις ἐν τῇ πράξει, διότι καὶ τῶν μελαγχροινῶν καὶ τῶν ξανθῶν ὑπάρχουσι πλεῖσαι ὅσαι παραλλαγὰι καὶ ἀποχρώσεις, ἡ δ' ἐπιτυχία τῆς τέχνης, περὶ ἧς διαλαμβάνομεν, ἐξήρτηται ἀκριβῶς ἐκ τῆς διακρίσεως αὐτῶν τούτων τῶν διαφόρων ἀποχρώσεων καὶ τῶν συνυπαρχουσῶν με αὐτὰς λεπτοφυῶν ιδιοσυγκρασιῶν.

Γνωρίζων ὁ καλλιτέχνης τὸν νόμον τῆς ὁμοχρόνου ἀντιθέσεως τῶν χρωμάτων, τὴν ὁπτικὴν μίξιν, τὰ ἐν οἰωδῇ ποτε χρωματιστῷ ἀντικειμένῳ ἀποτελέσματα τοῦ λευκοῦ καὶ τοῦ μέλανος, τὴν ιδιότητα τοῦ πορφυροῦ νὰ περισφύεται ὑπ' ἀνταυγείας πρασίνης, τοῦ κίτρινου νὰ περισφύεται ὑπ' ἀνταυγείας ἰώδους, τοῦ κυανοῦ ὑπὸ χρυσομηλίνης, καὶ τὰνάπαλιν, ἥτοι τὴν ιδιότητα ἐκάστου χρώματος νὰ προσεκτείνῃ πέραξ ἐαυτοῦ τὸ συμπληρωματικὸν αὐτοῦ χρῶμα, γνωρίζων τοὺς νόμους τούτους, καθὼς καὶ ποῖον φῶς θὰ φωτίσῃ τὸ καλλιτεχνικόν του ἔργον, ἂν ὁ ἥλιος ἢ τὸ ἄστειον, ἐὰν τὸ φῶς τῆς πρωῒας ἢ τῆς ἐσπέρας, ἐκ μεσημβρίας ἢ ἐξ ἄρκτου, δύναται κατὰ βούλησιν νὰ ἐντείνῃ ἢ χαλαρώσῃ, ν' ἀναδείξῃ ἢ ν' ἀμαυρώσῃ τὰ φυσικὰ χρώματα τοῦ προσώπου, ὅπερ θέλει νὰ ἐξωραίσῃ, διὰ ξένων χρωμάτων, ἅτινα θέλει παρειαγάγῃ ἐντέχνως εἰς τὸ ἔργον του.

Εἰς αὐτὸν ἀνήκει νὰ γνωρίζῃ πότε πρέπει νὰ μεταχειρισθῇ τοῦτο, καὶ πότε ἐκείνο τὸ τέχνα-

σμα. Ἐὰν δὲ ὑπάρχει ἐλάττωμά τι φυσικὸν ἀδιόρθωτον, πρέπει νὰ κοπιᾷ εἰς μάτην, ὅπως τὸ συγκαλύψῃ; Ἢ ἐπιχειρήσῃ π. χ. νὰ συγκεράσῃ τὸ βίαιον χροῖας ἡλιοκαοῦς; Ὁχι βέβαια. Εἴς προτιμότερον νὰ ἐκφράσῃ εἰλικρινῶς καὶ καθαρῶς πᾶν ὅ,τι εἶνε ἀδύνατον νὰ συγκαλυφθῇ. Ἐν τούτῳ περιπτώσει θὰ μεταχειρισθῇ διὰ τὴν μελαγχροινὴν τὸ ἐκλαμπρὸν κίτρινον, τὸ ὑπερήφανον ἐρυθρόν. Μία ταινία, ἔχουσα τὸ χρῶμα τοῦ κίτρινου ναρκίσσου, μία καμὲλλια ἐρυθρὰ εἰς κόμην μέλαιναν, φοινικοῦς στηθόδεσμος ἐξ ἡμισείας καλυμμένος με τρίχαπτα Χαντιλλῶ, θ' ἀποδώσωσιν εἰς τὴν οὕτως ἐπικοσμηθεῖσαν φυσιογνωμίαν ἥθος τόλμης, καὶ τὸ θέαμα ἀντὶ νὰ ἐξασθενήσῃ, τοῦναντίον θὰ κάμῃ τοιοῦτοτρόπως καλὴν ἐντύπωσιν. Ἐν μέσῳ τῶν προσηγῶν καλλενῶν τοῦ βορρᾶ, τῶν Γερμανίδων με τὸν τεφρῶδον τοῦ χρώματος τόνον, τῶν Ἀγγλίδων με τὸ κατὰλευκὸν καὶ μεταξῶδες δέσμα, τῶν Γαλλίδων με τὸ καθόλου εἰπεῖν ἀόριστον χρῶμα τῆς μορφῆς, ὡς ἡ κόμην οὐδέποτε φθάνει τὰς χρωματικὰς ἀκρότητας, κυμαίνεται δὲ πάντοτε ἐν τῷ μέσῳ καὶ ὡς ἡ χάρις ἀποτελεῖται ἀείποτε ἐξ ἀποχρώσεως τινος καὶ παραλλαγῆς, θὰ εἶνε ὥραϊον χρωματικὸν σκάνδαλον ἢ ἐμφάνισις μιᾶς τῶν ἐξωτικῶν καὶ ἀποτόμων ἐκείνων καλλονῶν, ἢ Ἀνδalousίας τινὸς με δέσμα ἀραβικόν, με βλέμμα διαπεραστικόν, καὶ με κόμην χρώματος ἀποτόμου.

Καὶ ὁ λόγος μ' ἐνθυμίζει τὸ ἐξῆς ἀνέκδοτον. Εἰς τῶν καθ' ἡμᾶς σοφωτέρων χρωματογράφων, ὁ Εὐγένιος Λακρουά, ἔπνευσε τὰ λούστια, ὅτε γυνὴ καλλιτέχνης, πολὺ ἀφωσιωμένη εἰς αὐτὸν, ἤλθε νὰ τὸν ἐπισκεφθῇ καὶ νὰ τοῦ σφίγῃ διὰ τελευταίαν φορὰν τὴν χεῖρα. Καθ' ἣν στιγμὴν ἡ κυρία αὕτη ἔμελλε νὰ εἰσέλθῃ, ὁ Δελακρουά, ἐξ ὁρμηφύτου καὶ ἀκουσίῳ, οὕτως εἰπεῖν, κινήματος, ἔρπασσε σινικὸν τινὰ ἐρυθρὸν τελαμῶνα, καὶ τὸν ἐπέρασε ταχέως εἰς τὸν λαιμὸν του, διὰ νὰ διορθώσῃ τὴν πελιδνὴν καὶ ἤδη νεκρώσιμον ὠχρότητα τοῦ προσώπου του, οὕτως ἢ χροῖα, καὶ ὑγιὲς ἀκόμη ὅτε ἦτο, δὲν ἀπέχετο πολὺ ἀπὸ τῆς τοῦ Γύφτου. Ὁ χρωματογράφος ἐπέζη ἀκόμη καὶ εἰς ἐκυτόν.

Ἄλλ' ἂν ἔχωμεν ἐνώπιον ἡμῶν μελαγχροινὴν λεπτοφυᾶ, με χαρακτηριστικὰ καταβεβλημένα ὀλίγον, ἢ μελαγχροινὴν με χροῖαν σχετικῶς ἀνοικτὴν καὶ ὀφθαλμοῦς γλυκεῖος μέλανος χρώματος, τότε δὲν πρέπει πλέον νὰ μεταχειρισθῶμεν χρώματα ζωηρὰ καὶ καθαρὰ. Τότε ἐξ ἐναντίας χρειάζομενα χρώματα προσηγῇ, ἰδίως τὸ ἀνοικτὸν κυανοῦν, διότι ὁ χρωματικὸς οὗτος τόνος πλησιάζει τὰ μάλιστα πρὸς τὸ λευκόν, χωρὶς ἐν τούτοις νὰ ἔχῃ τὴν ὁμότητά του. Τοιοῦτοτρόπως δὲ θέλομεν κατορθώσῃ ταύτην μὲν νὰ λευκάνωμεν, ἐκείνη δὲ νὰ συγκεράσωμεν τὴν ἐλαφρὰν ὠχρότητα καὶ τῶν χαρακτηριστικῶν τὴν στιγμιαίαν ἀλλοίωσιν, συνοδεύοντες αὐτὰ με χρῶμα σχεδὸν ἐξίτηλον.

Τὴν αὐτὴν μέθοδον πρέπει νὰ μεταχειρισθῶμεν καὶ διὰ τὰς ξανθὰς, ἐννοῶ δηλ. ὅτι ἡ κοινῶς ἐπικρατοῦσα θεωρία πρέπει νὰ τροποποιηθῇ κατὰ ταύτην τὴν ἐννοίαν, ὅτι ἡ χάρις ἐν τούτοις κατορθοῦται ἄλλοτε διὰ τῶν ὁμοίων καὶ ἄλλοτε διὰ τῶν ἐναντίων. Ἡ γλυκύτης τῆς ξανθῆς, γενικῶς εἰπεῖν, ἥτις ἐνίοτε δύναται νὰ φθάσῃ καὶ εἰς βαθμὴν ἀνοστίας, εἶνε ζήτημα ὅτι ἔχει ἀνάγκην ἀντιθέσεως τινος, ἀναδείξεως χρωματικῆς; Ἐὰν τὸ ξανθὸν εἶνε χρυσοειδὲς, ἢ φλόγινον, συνδύασον αὐτὸ χωρὶς ποσῶς νὰ διαστάσῃ με τὸ συμπληρωματικόν, ἐπιθέτων ἕνα πῖλον ἐκ βελούδου ἰσοβαροῦς εἰς τὴν κεφαλὴν, μίαν δέσμη νῶν εἰς τὴν κόμην, καὶ εἰς τὸ σῶμα ἐσθῆτα βελούδου λειριόχρουν, καὶ ὁ συνδυασμὸς οὗτος ἔσται θαυμαστός. Ὁμοίως ὑπάρχει χρῶμα, ὅπερ ἀρμόζει κάλλιστα εἰς ὅλας τὰς πυρόχρδους, τὸ μετρίως ἐντάσεως πράσινον. Ἐὰν δὲ πάλιν τὸ ξανθὸν εἶνε τρυφερὸν καὶ δροσερόν, θέλει κερδήσῃ πολὺ ἡ τρυφερότης αὕτη καὶ δροσερότης, ἐὰν μεταχειρισθῇ τὸ ἐρυθρόν, εἶτε τὸ ὑποπόρφυρον, εἶτε τὸ τῆς ξυλοκρατέας, εἶτε τὸ τοῦ λυχνίτου, ὅπερ θέλει φέρεται τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο κατὰ τὸ ἥμισυ ἐξ ἀναλογίας, καὶ κατὰ τὸ ἥμισυ ἐξ ἀντιθέσεως. Τὸ ἐρυθρόν ἄρα δὲν εἶνε τὸ «ψιμύθιον τῶν μελαγχροινῶν», κατὰ τὴν ἐν χρήσει κοινὴν συνταγὴν, ἀλλὰ δύναται νὰ γείνη χρήσις αὐτοῦ πρὸς καλλωπισμὸν καὶ τῶν ξανθῶν. Δὲν δυνάμεθα ὅμως νὰ εἰπώμεν τὸ αὐτὸ καὶ περὶ τοῦ κίτρινου, ὅπερ εἶδομεν νὰ φέρωσι θαυμασίως ξανθοὶ τινες. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει πρέπει νὰ συνδυασθῇ με τὸν ἀνοικτότερον τόνον τῆς κόμης, ἀπαραιτήτως δὲ νὰ συναφθῇ μετὰ βαφῆς ἀποτόμως ἀντιθέτου.

Ἰδόμεν τώρα ποῖα χρώματα συναρμολογοῦνται με τὴν καστανὴν κόμην, τὴν τεφρίνην, καὶ τὰς ἀντιστοίχους χροῖας τοῦ προσώπου. Αἱ γυναῖκες, ὅσαι εὐρίσκονται οὕτως εἰπεῖν εἰς διάμεσον τινὰ χρωματικὸν ὅρον, δύναται νὰ συμβιβασθῇ καὶ με ὅ,τι ἀρέσκει εἰς τὰς μελαγχροινὰς, καὶ με ὅ,τι εὐχαριστεῖ τὰς ξανθὰς, ἀρκεῖ μόνον ὁ χρωματικὸς τόνος τῆς ἐνδυμασίας καὶ κομμώσεως τῶν νὰ μετριάζεται καθ' ὅσον καὶ ἡ χροῖα τοῦ προσώπου τῶν εἶνε ἐντονωτέρα ἢ ἀτονωτέρα. Τὸ καθαρὸν κίτρινον, τὸ καθ' ὑπερβολὴν ἐρυθρόν, δὲν ἀρμόζει εἰς τὸ καστανοῦν, καὶ βαθὺ ἂν εἶνε· μᾶλλον δὲ δύναται νὰ συμβιβασθῇ πρὸς τὸν διάμεσον χαρακτήρα τῶν φυσικῶν τούτων χρωμάτων οἱ εὐαρέστεροι τόνοι, τὸ ὠχρὸν κίτρινον, τὸ ἀραβοσίτινον, τὸ τροπαϊόλινον ἐρυθρόν, τὸ καλαῖνον κυανοῦν, τὸ ἡράνεον. Τὸ δ' ἀνοικτὸν καστανοῦν ἀποδέχεται τὰ εἰς τὰς ξανθὰς ἀρμόζοντα χρώματα, ὀλιγώτερον μόνον ἄκρατα. Ὅταν δὲ ἡ κόμην εἶνε τεφρίνη καὶ ἡ χροῖα τοῦ προσώπου ἀνάλογος, οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ κυανοῖ ὡς ἡ θάλασσα, ἢ γλαυκοὶ, ἢ λεπτὴ καὶ βαθεῖα προσήνεια τῶν προσώπων τούτων ἀπαιτεῖ χρώματα κατὰ τὸ ἥμισυ μόνον ἐντονα, λαμβανομέ-

νης ὅμως φροντίδος ὅπως ἡ ὑπάρχη τῆς κακείσε τοῦ χρωματικοῦ τούτου συνόλου ἀνάδοσις οὐδέτερου τεφρίνου, ἢ διασταύρωσις με τρυφερὸν κυανοῦν. Ἡ δὲ λευκανσις τῶν τοιούτων προσώπων κατορθοῦται με τὸ μέλαν βελούδον, χωρὶς νὰ πάθῃ ποσῶς ἐκ τοῦτο ἡ ἰδιόχουσα εἰς αὐτὰ λεπτότης καὶ εὐγένεια, ὁμοίως δὲ συναρμολογοῦνται πληρέστατα με τὴν κόμμωσιν τῶν καὶ οἱ μαργαρίται, ἀρκεῖ μόνον ἡ ἀτονος τούτων ἀπόχρωσις νὰ τονισθῇ με χρῶμα τι σπουδαῖον καὶ οὐσιώδες, συγκεντρωμένον ἐν μικρῷ χώρῳ, οἷον με ἕνα καρχηδόνιον ἄξεστον καὶ ἐστιλβωμένον μόνον, μ' ἕνα λυχνίτην, ἢ καὶ μ' ἕνα κόσμημα χρυσοῦν.

ΟΙ ΜΑΡΤΥΡΕΣ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

[Ἐκ τῶν τοῦ Gaston Tissandier].

Μεταξὺ τῶν ἐφευρεστῶν, οἵτινες συνετέλεσαν εἰς τὴν τελειοποίησιν τῶν κλωστικῶν καὶ ξαντικῶν καὶ ὑφαντικῶν τοῦ βάμβακος μηχανῶν, δὲν πρέπει νὰ λησμονήσωμεν τὸν Heilmann, γεννηθέντα ἐν Mulhouse τῷ 1796. Ἀντιθέτως πρὸς τοὺς πλείστους τῶν ἐφευρεστῶν ὁ Heilmann εἶχε περιουσίαν 500 περίπου χιλιάδων φράγκων, ἀλλ' ὁ δαίμων τῆς ἐφευρέσεως κατεῖχεν αὐτόν. Ἐν μέσῳ ζῶν τῶν τεχνουργειῶν τῆς Ἀλσατίας, ἔμαθεν ὅτι οἱ πρῶτοι τοῦ τόπου βιομήχανοι προσέτεινον ἀμοιβὴν πέντε χιλιάδων φράγκων εἰς τὸν ἐφευρετὴν νέας βαμβακοξαντικῆς μηχανῆς, ἀπεφάσισε δὲ νὰ συμμετάσχη τοῦ συναγωνισμοῦ, οὐδ' ἦτο τοῦτο τὸ πρῶτον αὐτοῦ ἔργον. Διευθύνας ἄλλοτε μηχανοποιεῖον ἐφηύρεν ἀλληλοδιαδόχως περίεργον κεντητικὴν μηχανήν, ἐν ἣ εἴκοσι βελόναι ἐργάζοντο ταυτόχρονως, μηχανήμα πρὸς καταμέτρησιν καὶ διπλωσιν τῶν ὑφασμάτων καὶ ἄλλα. Πολὺς λόγος ἐγένετο ἰδίως περὶ τῆς ὑφαντικῆς αὐτοῦ μηχανῆς, ὑφαινούσης δύο συνάμα ἴσους. Ἀλλὰ τὸ νέον πρόβλημα, τοῦ ὁποῖου ἐπελαμβάνετο ὁ Heilmann, ἦτο πολὺ δυσχερέστερον ἢ ὅ,τι ἐνόμιζε, διήλθε δὲ πολλὰ ἔτη μελετῶν αὐτὸ, καὶ τοσοῦτῳ μείζονα κατέβαλεν ἐπιμέλειαν, ὅσῳ ἡ λύσις αὐτοῦ ἦτο δυσφρικτος. Ἀναγκασθεὶς νὰ ἐκτελέσῃ πειράματα δαπανηρὰ καὶ νὰ κατασκευάσῃ μηχανὰς πρὸς δοκιμὴν, εἰς τοιαύτας ὑπέπεσε δαπάνας, ὥστε κατηνάλωσεν ὅλην αὐτοῦ τὴν περιουσίαν καὶ τὴν προῖκα τῆς συζύγου του. Μετ' ὀλίγον, εἰς πενίαν περιελθὼν, ἐδανείσθη παρὰ τινῶν φίλων τὰ πρὸς τὸ ζῆν, μετὰ δὲ τὸν θάνατον τῆς γυναικὸς του ἀπεφάσισε νὰ μεταβῇ εἰς Ἀγγλίαν, ἵνα εὕρῃ ἐκεῖ ἐπαγγελμα παρέχον αὐτῷ τὰ πρὸς διατροφὴν τῶν δύο θυγατέρων του. Εἰς Μάντσεστερ ὁ Heilmann κατεσκεύασε σχεδὸν ξαντικῆς μηχανῆς χάριν Ἀγγλοῦ ἐργασασί-ἀρχου, ἀλλὰ καὶ πάλιν ἐψεύσθη τῶν ἐλπίδων του. Ἐπέστρεψεν εἰς Γαλλίαν παρὰ τῇ οἰκογενείᾳ του, οὐδέποτε παύων νὰ σκέπτηται περὶ τοῦ προ-

βλήματος, τοῦ ὁποῖου ἐπεδίωκε τὴν λύσιν. Καθήμενος ἡμέραν τινὰ παρὰ τὴν ἐξίαν του καὶ ἀναλογιζόμενος τὴν κακὴν τῶν ἐφευρετῶν τύχην, παρατήρει μετὰ προσοχῆς τὰς θυγατέρας του, αἵτινες ἐκτενίζοντο καὶ ἄνευ τινὸς δυσκολίας κατέφερον τὸ κτένιον διὰ τῆς μακρᾶς τῶν κόμης. « Ἐὰν ἡδυάμην, ἐσκέρθη, νὰ μιμηθῶ ἐπιτυχῶς διὰ μηχανήματος τὸν τρόπον τοῦτον τοῦ ἔλκειν κατὰ μήκος τὰς μακρὰς τρίχας καὶ τοῦ ἀνωθεὶν τὰς βραχείας διὰ τῆς ἀντιστροφῆς τοῦ κτενίου κινήσεως, ἤθελον ἴσως ἐπιτύχει τὸ ζητούμενον ».

Ὁ Heilmann ἤρξατο καὶ πάλιν ἐργαζόμενος, μετὰ ἐπταετῆ δ' ἐργασίαν ἐπενόησε μηχανισμόν ἀπλοῦν κατὰ τὸ φαινόμενον, ἀλλὰ πράγματι πολυπλοκώτατον, τὴν ξαντικὴν μηχανήν. Πολὺς παρήλθε χρόνος πρὶν ἢ φθάσῃ εἰς τὸ οὐσιτικὸν αὐτοῦ σχέδιον, ἀλλὰ τοῦτο τοιοῦτον εἶχε βελτιοῦν τελειότητος, ὥστε δὲν πιστεύομεν νὰ ἐπινοηθῇ ποτὲ ἄλλο καλλίτερον αὐτοῦ. Πρέπει νὰ ἴδῃ τις ἐργαζομένην τὴν θαυμασίαν ταύτην μηχανήν, ὅπως ἐκτιμήσῃ αὐτὴν προσηκόντως καὶ κατανοήσῃ τὴν ἀναλογίαν, ἥτις ὑπάρχει μεταξὺ τοῦ μηχανήματος καὶ τῆς ἐμπνευστάς αὐτὸ πράξεως. Κατὰ τὴν ἐκφράσιν ἐπιφανοῦς Ἀγγλοῦ μηχανικοῦ, ἡ μηχανὴ τοῦ Heilmann ἐνεργεῖ « μετὰ λεπτότητος ἴσης σχεδὸν πρὸς τὴν τῶν ἀνθρωπίνων δακτύλων ». Ἐκίει τεμάχιον βάμβακος εἰς τὰ δύο ἄκρα, φέρε τὰς ἑκαστὰς εἰς παραλληλισμὸν τέλειον, χωρίζει τὰ βραχέα νήματα ἀπὸ τῶν μακρῶν καὶ τὰ ἐνοῖ εἰς μικρὰ χωριστὰ δέματα.

Οἱ κλωσται τοῦ Μάντσεστερ κατενόησαν εὐθὺς τὰ πλεονεκτήματα τῆς νέας μηχανῆς, παραδεχθέντος δ' αὐτὴν ἐνὸς ἐξ αὐτῶν, ἐξ ἑτέρου ἐργοστασιάρχου συνεταίρισθέντες ἠγόρασαν τὸ προνόμιον ἀντὶ 750, 000 φράγκων.

Οἱ κλωσται τῶν ἐρίων ἔδωκαν τὸ αὐτὸ ποσόν, ὅπως ἐφαρμοσθῇ ἡ μηχανὴ εἰς τὰ ἔρια, οἱ δὲ βιομήχανοι τοῦ Λήδς ἐπλήρωσαν 500, 000 φράγκων τὴν ἄδειαν τοῦ νὰ χρησιμοποιήσωσιν αὐτὴν πρὸς ξάνειν τοῦ λίνου. Ὁ Heilmann εἶδε τὰ πλούτη ἀφθόως εἰσρέοντα εἰς τὴν οἰκίαν του, ἀλλὰ δὲν ὠφελήθη ἐξ αὐτῶν, καθότι ἀπέθανε καθ' ἡν σιγμὴν ἡ ἐπιτυχία τοσοῦτον λαμπρῶς ἤμειβε τὰς πολυχρονίους αὐτοῦ ἐργασίας. Ὁ υἱὸς του, ὅστις εἶχε συμμερισθῇ τὴν τε πενίαν του καὶ τὰς πεποιθήσεις του, ἀπέθανε καὶ αὐτὸς μετ' οὐ πολὺ.

Τινὲς τῶν βιομηχανικῶν ἀνακαλύψεων δὲν εἶναι τοσοῦτον λαμπραὶ, ἀλλὰ καίτοι ἀσήμαντοι κατὰ τὸ φαινόμενον, κινουσιν οὐδὲν ἥττον τὸ ἐνδιαφέρον διὰ τῆς σπουδαιότητος τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῶν. Τοιαύτη εἶναι ἡ ῥαπτική μηχανή. Περὶ τῆς ἐφευρέσεως αὐτῆς ποιούμενοι τὸν λόγον, ὀφείλομεν νὰ ἀναμνήσωμεν καὶ τὰ δυστυχήματα τοῦ ταπεινοῦ καὶ γενναίου τεχνίτου, ὅστις εἶναι ὁ ἀληθὴς ἐφευρέτης τοῦ πολυτίμου τούτου μηχανήματος.

Ὁ Βαρθολομαῖος Thimonnier, υἱὸς βαφέως

τοῦ Λυὼν, ἐγεννήθη τῷ 1793. Κατὰ τὴν νεότητά του ἤκουσε μαθήματα τινὰ ἐν τῇ ἱερτικῇ σχολῇ τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου, ἔπειτα δὲ ἔγινε ῥάπτης εἰς Amplepuis, ὅπου ἡ οἰκογένεια αὐτοῦ διέμενε ἀπὸ τοῦ 1795. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τὰ τεχνουργεῖα τῆς Ταράρας ἐδίδον πλείστους παραγγελίας κεντημάτων εἰς τὰς γυναῖκας τῶν ἐρίων τῆς ἐπαρχίας τοῦ Λυὼν.

Ὁ Thimonnier ἰδὼν τὰ κεντήματα ταῦτα συνέλαβε τὴν ἰδέαν τῆς μηχανικῆς ῥαφῆς, καὶ ἐπενόησε μηχανήμα ἀπλοῦστατον, ἀναπληροῦν τὴν χεῖρα τῆς κεντητρίδος καὶ ἐφαρμοζόμενον ὡσαύτως καὶ εἰς τὴν ῥαφὴν τῶν ἐνδυμάτων. Τῷ 1825 ὁ Thimonnier κατοικῶν ἐν Ἀγίῳ Στεφάνῳ ἐγινώκει καὶ αὐτὰ τὰ πρῶτα στοιχεῖα τῆς μηχανικῆς ἐπὶ τέσσαρα ἔτη μόλις ἐργάζεται εἰς τὸ ἐπάγγελμα, διὰ τοῦ ὁποῖου διατρέφει τὴν οἰκογένειάν του, καὶ διέρχεται τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου εἰς μεμονωμένον τι οἶκημα καταγινόμενος ἀδικλείπτως εἰς ἐργασίαν ὑπὸ πάντων ἀγνοουμένην. Παραμελεῖ τὰς υποθέσεις του, δαπανᾷ ὅλα αὐτοῦ τὰ χρήματα, θεωρεῖται ὡς παράφρων. Ἀδιάφορον! Ἐν ἔτει 1829 κατέχει ἡδὴ τὴν ἰδέαν του, ἐδημιούργησε νέον ἐργαλεῖον, τὴν ῥαπτικὴν μηχανήν. Τῷ 1830 λαμβάνει ἔγγραφον εὐρησιτεχνίας διὰ ῥαπτικὴν μηχανήν ῥάπτουσαν ἀλυσιδοειδῶς.

Ὁ κ. Beaunier, ἐπιθεωρητὴς τῶν μεταλλείων τοῦ νομοῦ τοῦ Λείγερ, εὐρισκόμενος τότε εἰς Ἀγίον Στέφανον, ἔλαβεν ἀφορμὴν νὰ ἴδῃ τὴν μηχανήν ταύτην ἐργαζομένην. Ὁ ἐπιτήδειος μηχανικὸς, κατανοήσας τὴν σπουδαιότητα τῆς ἐφευρέσεως, προσέλαβε τὸν Thimonnier εἰς Παρισίους. Τῷ 1831 τὸ κατὰστημα Germain, Petit καὶ Σ', οὗ διευθυντῆς ἦτο ὁ Thimonnier, συνέστησε κατὰ τὴν ὁδὸν Sèvres ἐργοστάσιον 80 ῥαπτικῶν μηχανῶν πρὸς κατασκευὴν στρατιωτικῶν στολῶν.

Ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην μακρὰν τοῦ ν' ἀποδέχωνται τὰς μηχανὰς ὡς βοήθους χρησίμους, οἱ ἐργάται ἐθεώρουν αὐτὰς ὡς ἐπικινδύνους συναγωνιστάς, καὶ πολλάκις στασιάζοντες ἔθρονον αὐτάς. Ἡ μηχανὴ Thimonnier ἔλαβε τὴν τύχην πολλῶν ἄλλων. Ἐργάται ἐμμανεῖς, εἰσβαλόντες εἰς τὸ ἐργοστάσιον, συνέτριψαν τὰ πάντα, ὁ δ' ἐφευρέτης ἠναγκάσθη νὰ φύγῃ. Ἡ στάσις καταβλήθεισα ἔγινεν ἀφορμὴ καταδικῶν. Μετὰ τινὰς μῆνας ὁ θάνατος τοῦ Beaunier ἐπήνεγκε τὴν διὰ λυσιν τῆς ἑταιρίας, τῷ δὲ 1832 ὁ Thimonnier ἐπέστρεψεν εἰς Amplepuis. Τῷ 1834 ἔρχεται καὶ πάλιν εἰς Παρισίους, καὶ ἐργάζεται ὡς ἀπλοῦς ἐργάτης διὰ τῆς ῥαπτικῆς αὐτοῦ μηχανῆς, τελειοποιῶν αὐτὴν ἀδιαλείπτως. Μετὰ δύο ἔτων παρέλευσιν, στερούμενος χρημάτων, ἐπιστρέφει εἰς τὴν πατρίδα του πεζὸς καὶ φέρων ἐπὶ τῶν ὤμων τὴν μηχανήν του, ἣν εἰναι δημοσίη, ὅπως πορίζηται καθ' ὁδὸν τὰ πρὸς τὸ ζῆν.

Ἐπανελθὼν εἰς Amplepuis, ὁ Thimonnier κατασκευάζει μηχανὰς καὶ πωλεῖ αὐτάς εἰς τὰ πε-

ρίχωρα. Ἀλλὰ μόναι αἱ λέξεις μηχανικὴ ῥαφὴ τοιαύτην ἐνέπνεον τότε κατὰ τοῦ συστήματος ἀποστροφῆς, ὥστε οὐδεὶς ἠθέλησε νὰ παραδεχθῇ αὐτό.

Τῷ 1845 ἡ μηχανὴ Thimonnier ἐξετέλει ἡδὴ 20 ῥάμματα ἀνὰ ἑκάστον λεπτόν τῆς ὥρας. Ὁ ἐφευρέτης συνεταίρισθεις τότε μετὰ τοῦ Magnin, ἔδρυσεν ἐν Villefranche ἐργοστάσιον, ἐν ᾧ κατασκευάζοντο μηχαναὶ πρὸς πεντήκοντα φράγκα. Τὴν 5 Αὐγούστου 1848 λαμβάνει μετὰ τοῦ Magnin ἔγγραφον τελειοποιήσεως. Ἡ μηχανή, ῥαπτο-κεντητῆς ὀνομαζομένη, κατασκευάζει σειρίδας, ῥάπτει καὶ κεντᾷ παντὸς εἶδους ὑφάσματα, ἀπὸ τῶν λεπτοτάτων μέχρι τῶν ἐριούχων καὶ τῶν δερμάτων, μετὰ ταχύτητος 300 ῥαμάτων τὸ λεπτόν, βελόνη δὲ περισφρομένη κεντᾷ κυκλοτερῶς χωρὶς νὰ στραφῇ τὸ ὕψωμα.

Τὴν 9 Φεβρουαρίου 1848 τὸ κατὰστημα ἔλαβεν ἔγγραφον εὐρησιτεχνίας ἀγγλικὸν διὰ τὴν μηχανήν ταύτην, κατασκευαζομένην ἡδὴ ἐπιμελῶς ἐκ μετάλλου, ἀλλ' ἡ ἐπανάστασις τοῦ 1848 ἐματαιώσε καὶ πάλιν τὰ περὶ χρησιμοποίησεως αὐτῆς σχέδια. Ὁ Thimonnier ἠναγκάσθη νὰ μεταβῇ εἰς Ἀγγλίαν, ἐνθα παρεχώρησε τὸ τῆς εὐρησιτεχνίας ἔγγραφον αὐτοῦ εἰς ἐταιρίαν τινὰ τοῦ Μάντσεστερ, διαμείνας δ' ἐκεῖ ὀλίγον χρόνον ἐπανήλθεν εἰς Γαλλίαν.

Σταλεῖς εἰς τὴν ἐν Λονδίῳ τῷ 1851 γενομένην παγκόσμιον ἐκθεσιν, ἡ μηχανὴ Thimonnier ἔμεινε ἐξ ἀνεξηγήτου τινὸς συγκυρίας, εἰς χεῖρας τοῦ ἀνταποκριτοῦ, καὶ ἐφθασεν εἰς τὴν ἐκθεσιν μετὰ τὴν ἐξέτασιν τῶν κριτῶν τῆς ἐκθέσεως. Ἀντ' αὐτῆς ἐνεγράφησαν εἰς τὸν κατάλογον αἱ πρῶται δοκιμαὶ τῶν Ἀμερικανῶν πρὸς τελειοποίησιν τοῦ συστήματος, καὶ αἱ ἔχουσιν κερκίδα δίκλωστοι μηχαναὶ τοῦ Elias Howe.

Τῷ 1832 ὁ Thimonnier εἶχε δοκιμάσει τὸ εἶδος τοῦτο τῶν μηχανῶν καὶ ἠσχολεῖτο τῷ 1856 εἰς τὴν κατασκευὴν αὐτῶν, ἀλλὰ τὰ πάντα ἐτελείωσαν! Τριάκοντα ἔτων ἀγῶνες καὶ ἐργασία καὶ πενία εἶχον ἐξαντλήσει αὐτόν. Ὁ Thimonnier ἀπέθανε πενέστατος τὴν 5 Αὐγούστου 1857 ἐν ἡλικίᾳ ἐξήκοντα τεσσάρων ἐτῶν.

Ὅλαι αἱ περὶ τὴν μηχανικὴν ῥαφὴν δοκιμαὶ συνίσταντο πρὸ αὐτοῦ εἰς πολλὰς βελόνας, ὧν ἑκάστη ἔφερε κλωστήν. Αἱ δοκιμαὶ αὗται ἐγκατελείφθησαν ὡς μὴ πραγματοποιήσιμοι.

Ἡ ἀρχικὴ μηχανὴ τοῦ Thimonnier ἦτο ἐλλιπής, ἐκ ξύλου κατασκευασθεῖσα καὶ κινουμένη διὰ σχοινίου μεταδιδόντος τὴν κίνησιν ἀπ' ἐλθείας. Ἐκείνη δόνησις παρήγεν ἐν ῥάμμῳ, ὅπερ πολὺ ἀπεῖχε τῶν 800 καὶ 1000 ῥαμμάτων, ἀ ἐκτελοῦσιν ἀνὰ λεπτόν αἱ νῦν μηχαναὶ. Εἶναι ἄρα γε ἀνάγκη νὰ ἀναμνήσωμεν τὰ εὐεργετήματα τοῦ θαυμασίου τούτου ἐργαλείου, καὶ τὴν ἐφαρμογὴν αὐτοῦ εἰς τὰ ἐνδύματα, τὰ ὑποδήματα, τὴν πλοιοποίησιν καὶ τὴν σαγματοποιήσιν; Πολυάριθμα

ἐργοστάσια ἐν Γαλλίᾳ καὶ ἐν Ἀμερικῇ κατασκευάζουσι χιλιάδας ῥαπτικῶν μηχανῶν, καὶ διανέμουσιν αὐτάς εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς γῆς. Προβλέπομεν τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν ἡ μηχανὴ αὕτη, κατασκευαζομένη ἐπὶ μετρίᾳ τιμῇ ὡς τὰ ὠρολόγια, θὰ κατέχη ὠριμένην θέσιν παρ' ἐκάστη οἰκογενείᾳ, ἡ δὲ βραδεία καὶ κοπιώδης διὰ τῆς χειρὸς ῥαφή, εἰς ὀλίγα μόνον θὰ χρησιμεύῃ, ὅσα δὲν δύναται νὰ ἐκτελέσῃ ἡ μηχανή, οἷον ἐπιδιορθώσεις καὶ τὰ τοιαῦτα. Ἡ μηχανὴ θὰ ἐργάζεται τότε κατὰ τὰς μακρὰς ἐκείνας ὥρας, καθ' ἃς ἡ ἐργασία φθείρει τὴν ὁρσιν αὐτῆς, τὴν υγείαν καὶ τὴν ζώην... Τὸ ἀποτέλεσμα δὲ τοῦτο μὴ λησμονώμεν ὅτι ὀφείλεται εἰς τὸν ἀτυχῆ Thimonnier.

Καὶ ἡ μὲν ἐφευρέσις τῶν μηχανῶν διὰ μεγίστων ἐξηγοράσθη συμφορῶν καὶ κόπων, ἡ δ' ἐκτέλεσις τῶν μεγάλων δημοσίων ἔργων κατ' οὐδὲν ἐλαττοῦται, ὡς πρὸς τοῦτο, τῆς ἐφευρέσεως τῶν ὁργάνων τῆς βιομηχανίας. Ἀπόδειξις τούτου εἶναι ἡ σύριγξ τοῦ Ἀγίου Γοθαρδου.

Ὁ ἐργολάβος τοῦ γιγαντιαίου τούτου ἔργου Λουδοβίκος Favre, ἀποθανὼν αἰφνιδίως ἐνεκα τῆς ῥήξεως ἀνευρίσματος κατὰ συνέπειαν κόπων καὶ δυσχερειῶν ἀναριθμητῶν, ἦτο ἀνὴρ μεγαλοφυῆς ἐν τῷ ἐπαγγέλματι αὐτοῦ, καὶ εἰς ἑαυτὸν ὠφείλεν ἣν κατέχει σπουδαίαν κοινωνικὴν θέσιν.

Υἱὸς ξυλουργοῦ μικροῦ τινος χωρίου τῶν περὶ τὴν Γενεύην, ὁ Favre κατέλιπε τὴν πατρίδα του ἐν ἡλικίᾳ δεκαεπτὰ ἐτῶν ἔχων σάκκον ἐπὶ τοῦ ὤμου καὶ ὀλίγα χρήματα ἐν τῷ θυλακίῳ του ἵνα περιέλθῃ τὴν Γαλλίαν ὡς ἀπλοῦς ἐργάτης. Φθάσας εἰς Λυὼν ἔλυσε δι' ἀπλουστάτου τρόπου πρόβλημα ὅπως πρακτικόν, οὐ οἱ μηχανικοὶ διὰ μεγίστης μόνον δαπάνης κατέρθουν τὴν λύσιν. Ἡ ἐπιτυχία του αὕτη ἔγινεν ἡ ἀφετηρία τοῦ λαμπροῦ σταδίου του. Ἐκτοτε ἐνετάλη ἀλληλοδιαδόχως ἔργα κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ μᾶλλον σπουδαῖα, καὶ ἔχοντα σχέσιν πρὸς τὴν κατασκευὴν τῶν σιδηροδρόμων. Διεκούςας τὰ προκαταρκτικὰ μόνον μαθήματα, ἦτο ἄμειρος ἐπιστημονικῶν γνώσεων, ἀλλ' ἀνεπλήρου αὐτὰς διὰ πρακτικοῦ νοῦς θαυμασίου, καὶ διοργανωτικῆς ἱκανότητος σπάνιας καὶ ἀκαταδράμαστον καρτερίας.

Ὁ Favre, κερδίσας ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν περιουσίαν σημαντικὴν, εἶχεν ἀγοράσει ὠρεῶν κτῆμα πλησίον τῆς Γενεύης σκοπῶν νὰ κατοικήσῃ ἐν αὐτῷ. Ἀλλ' ἡγάπα περιπαθῶς τὸ ἐπάγγελμα του, καὶ δὲν ἀντέστη εἰς τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ ἀναλάβῃ τὴν διάτρησιν τῆς μεγάλης σύριγγος τοῦ Γοθαρδου πρὸς δόξαν καὶ συμφορὰν αὐτοῦ. Εὐθὺς ὡς ὁ Favre ἐπελήφθη τῆς ἐργασίας, πᾶσαν τῆς ζωῆς του ὥραν ἐπλήρωσαν αἱ ἀνησυχίαι καὶ αἱ φροντίδες, προσερχόμενοι οὐχὶ τόσον ἐκ τοῦ μεγέθους τῆς ἐπιχειρήσεως καὶ τῶν περὶ τὴν τακτοποίησιν τῆς ἐργασίας δυσχερειῶν, οὐδ' ἐκ τῆς φύσεως τοῦ εδάφους, ὅσον ἐκ τῆς κακῆς θελήσεως καὶ τοῦ φθόνου τῶν διαχειριστῶν τῆς ἐταιρίας,

οἵτινες, ἀφοῦ αὕτη ἐβάδιζε πρὸς τὴν χρεωκοπίαν, δὲν ἐπεθύμουν νὰ ἐπιτύχῃ ὁ Favre. Χάρης εἰς τὴν σταθεράν του θέλησιν, οὗτος ὑπερίσχυσε τῶν προσκομιμάτων ὧν, καὶ ἥτο βέβαιος ὅτι ἡ σύριγξ ἤθελεν ἀποπερατωθῇ εἰς ὠρισμένην ἐποχὴν, ἣν ἀπὸ τοῦ 1872 εἶχε προείπει. Κατὰ τοὺς ἑπταεταῖς αὐτοῦ ἀγῶνας ἡ κόμη τοῦ γενναίου ἐργάτου ἐλευκάνθη, ἡ ῥάχις του ἐκυρτώθη, τὸ βᾶδισμά του κατέστη βαρὺ, ἀλλ' ὅμως οὐδέποτε ἀπεκατέστησεν οὐδὲ κατεβλήθη. Συνεπεία συμβιβασμοῦ μετὰ τῆς ἐταιρείας, εἶχε μάλιστα ἀνακτήσει τὴν προτέραν αὐτοῦ ζωηρότητα, καὶ ἐσκέπτετο σπουδαίως ν' ἀναλάβῃ τὴν διάτρησιν τοῦ Συμπλόν, ἅμα ἀποπερατουμένης τῆς τοῦ Ἀγίου Γοθάρδου, ἐλπίζων νὰ κερδήσῃ δι' αὐτῆς τὰ χρήματα, ὅσα ἐζημιούτο πιθανῶς ἐν τῇ παρούσῃ ἐπιχειρήσει. Ὁ Favre συνδιελέγετο μετὰ τῶν φίλων του περὶ τῶν σχεδίων του, ἀποχαιρέτισας δ' αὐτοὺς πλήρως πεποιθήσεως εἰς τὴν τύχην του, ἐπὶ νῆλθεν εἰς Gœschenen, συνοδεύσας δὲ ἐντὸς τῆς σύριγγος Γάλλον τινὰ μηχανικὸν ἔπασεν αἶφνης ὥστε κεραυνόπληκτος ἐνώπιον αὐτοῦ 2800 μέτρα μακρὰν τῆς ἐξόδου, καὶ ἀπέθανεν οὕτω κατὰ μῆνα Ἰούνιον τοῦ 1879 ἐπ' αὐτοῦ τοῦ πεδίου τῆς δόξης του.

Τοιαῦται αἱ ὑπάρξεις, δι' ὧν ἐξαγοράζονται τὰ ἔργα τὰ δοξάζοντα τοὺς νεωτέρους χρόνους.

ΕΛΙΖΑ Σ. ΣΟΡΤΕΟΡ

ΟΙ ΠΑΡΙΣΙΝΟΙ

[Ἐκ τῶν τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ Caro].

Καλλιτέχνης ἢ ἀπλοῦς τεχνίτης ὁ ἐκ γενετῆς Παρισινὸς διακρίνεται διὰ τὴν ζωηρότητα καὶ τὴν γοργότητά του· ἔχει τὴν ἀντίληψιν ταχεῖαν, ὀξύνοιν ἐκτακτον εἰς ἐκτίμησιν προσώπων καὶ πραγμάτων· καὶ δυσκόλως μὲν δύναται ν' ἀπατηθῇ ὑπ' ἄλλου, ἀπατᾷ δὲ αὐτὸς ἑαυτόν. Εἰς πᾶσαν αὐτοῦ ἐργασίαν ἀναγνωρίζεις ἀμέσως τὴν ἔμφυτον, σχεδὸν ἀλάνθαστον καλαισθησίαν του. Τὸ προῖόν τοῦ Παρισινοῦ, εἴτε ἐφημερίδες εἴνε, εἴτε ὑδρογραφία, κωμειδύλλιον, ἀντικείμενόν τι τοῦ συρμοῦ ἢ μυθιστόρημα, φέρει ὁπουδήποτε τῆς γῆς καὶ ἂν εἰσχωρήσῃ τὴν σφραγίδα τῆς πόλεως, ἐξ ἧς προέρχεται. Ἐν μὲν τῇ καλλιτεχνίᾳ καὶ τοῖς γράμμασιν ἀναγνωρίζει τις τὴν ἰδιάζουσαν λεπτότητα τοῦ δημιουργήσαντος αὐτὸ πνεύματος· ἐν δὲ τῇ βιομηχανίᾳ τὴν ἀπαράμιλλον κατεργασίαν, τὴν παρέχουσαν εἰς αὐτὸ τὴν τελειότητα καὶ τὴν λεπτὴν ἐκείνην καὶ ἐξαιρετον κομψότητα. Καὶ τὸ πνεῦμα ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον πᾶς τις ἐννοεῖ ἐκ μόνου τοῦ ὀνόματός του, τὸ πνεῦμα τὸ παρισινόν, τὸ ἀείποτε ἐν καταλλήλῃ στιγμῇ ἐκδηλούμενον, τὸ εὐρίσκον ἀμέσως τὰ ἄξια γέλωτος καὶ θαυμασίως χαρκακτηρίζον αὐτὰ διὰ μιᾶς λέξεως διακιδουμένης ἀμέσως καὶ ἐπιβαλλομένης, τὸ ἐπιτυχγάνον ἀσφαλῶς τὰ τρωτὰ μέρη παν-

τὸς ἐπισήμου ἐν τῇ κοινωνίᾳ προσώπου, τὸ ἄνευ πικρίας φιλοσκόμνον, τὸ εὐθυμον μᾶλλον ἢ καεντρεχές, καὶ ἀμέσως παῦον τὰς προσβολὰς ἅμα προκαλέσαν τὸν γέλωτα, τὸ μηδέποτε ἐπιτιθέμενον κατὰ θυμάτων καὶ ἡττημένων· τὸ ἀπροσδόκητον, τὸ ζωηρὸν, τὸ ἐλαφρὸν, τὸ δηκτικὸν ἐκεῖνο, τὸ ἀναμνησκον τὰς «Σφήκας» τοῦ Ἀριστοφάνους, — τίς δὲν γνωρίζει τὰ θέληγτρα τοῦ πνεύματος τούτου; καὶ τίς ἀγνοεῖ πόσον ταχέως καὶ ἀλανθᾶτως αἱ εἰρωνίαι ἐκείναι, αἱ ἀμέσως καὶ ἀπανταχοῦ διαφημιζόμεναι, γνωρίζουσι νὰ πληγώνωσι τὸν ἀσυνέτως ἐξερεθίζοντα αὐτάς; Τίς δὲ, τὰ δημόσια πράττων ἀνὴρ, ὅσον καὶ ἂν ἀπολαύῃ τῆς εὐνοίας τοῦ εὐμεταβόλου καὶ ἀσταθοῦς ἐκείνου πλήθους, ἐμπορεῖ νὰ θεωρήσῃ ἑαυτὸν ἀσφαλῆ κατὰ τοιούτων προσβολῶν, πάντοτε μὲν ὀδυνηρῶν, ἀλλὰ σπανίως θανασίμων, ἐκτὸς ἐὰν διευσθύνονται κατὰ ἐνδόξων ἢ μωρῶν;

Ἀλλὰ τί πράγματι εἶνε οἱ κατοικοῦντες τὴν μεγαλόπολιν ἐκείνην, τοὺς ὁποίους ἐν ἀλλὰξ τοσοῦτον ἐκακολόγησαν καὶ τοσοῦτον ἐξεθείασαν; Πῶς νὰ σχηματίσῃ τις ὁρμήν κρίσιν μετὰξὺ τῶν ἀσπόνδων δυσφημιστῶν καὶ τῶν θερμότερων ἐγκωμιαστῶν τοῦ ταραχώδους ἐκείνου δήμου; Τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι οὔτε οἱ μὲν, οὔτε οἱ δὲ ἀπατῶνται ἀπολύτως εἰς τὴν περὶ αὐτοῦ γνώμην των. Ὅ,τι καὶ ἂν εἴπῃ τις καλὸν περὶ τῶν Παρισίων εἶνε ἀληθές, καὶ ἀληθές ἐπίσης εἶνε ὅ,τι κακὸν καὶ ἂν εἴπῃ τις περὶ αὐτῶν. Οἱ Παρίσιοι περιέχουσι τὸ ἅπτον ἅμα καὶ τὸ ἀπόβρασμα τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Καὶ μήπως τὸ αὐτὸ δὲν συμβαίνει εἰς πᾶσας τὰς ἀχανεῖς ἐκείνας μεγαλοπόλεις, ἐν αἷς ὁ πολιτισμὸς ἐφθασεν εἰς βαθμὸν ὕψιστον; Εἶνε, λέγουσιν οἱ ἐπισκεπτόμενοι αὐτὴν ξένοι, ἡ πόλις τῶν εὐκόλων ἡδονῶν, καὶ κακολογοῦσιν αὐτὴν διὰ τὰς ἡδονὰς ταύτας, ὥς ἐν τούτοις ἐγεύθησαν κατὰ κόρον. Ναί· ἀλλ' εἶνε συγχρόνως ἡ κατ' ἐξοχὴν φιλεργὸς πόλις. Ὁ ξένος δὲν βλέπει ἢ τὸ πλῆθος ἐκεῖνο τὸ ἐν ταῖς ὁδοῖς, τὸ ἀδιαλείπτως κινούμενον ἐπὶ τῶν βουλεβάρτων καὶ εἰς τὰ Ἡλύσια πεδία, καὶ φαντάζεται ὅτι ὁλόκληρος ἡ πόλις διατελεῖ ἐν ἐρῳτῇ, καὶ ὅτι ὁ βίος αὐτῆς εἶνε αἰωνία πανηγυρίς. Δὲν παρατηρεῖ τὸ δραστήριον καὶ σιωπηλὸν πλῆθος τῶν μεγάλων ἐργατῶν, καὶ ἀγνοεῖ ἐντελῶς τοὺς Παρισίους τοὺς μελετῶντας, ἐρευνῶντας καὶ ἐφευρίσκοντας. Μάλιστα δὲ ἀδύνατον σχεδὸν εἶνε νὰ διεισδύσῃ ὑπὸ τὴν ταραχώδη ταύτην ἐπιφάνειαν, ἥτις μόνῃ ἐπισπᾶται τὸ βλέμμα του, καὶ νὰ διακρίνῃ ὅ,τι ἐξαιρετον ὑπάρχει, ὅ,τι ἐμβριθές καὶ ἀγνὸν εἰς τὰ ἦθη τῶν κατοίκων, τὰ τοσοῦτον ἐπιπολαίως κρινόμενα, τὸν οἰκογενειακὸν βίον (διότι ὑπάρχει τοιοῦτος καὶ ἐν Παρισίοις), τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα (καὶ τίς λαὸς ἐπιδιδασκόμενος εἰς τοὺς νεκροὺς αὐτοῦ λατρεῖν τρυφερώτερον καὶ περιπαθεστέρον;), τὴν ἀδιάλειπτον καὶ ἐπίμονον ἐργασίαν, τὸσας ἄλλας ἀφανεῖς ἀρετάς,

τὰς ὁποίας ὁ ἐπιπόλαιος χρονογράφος δὲν γνωρίζει, ἀφοσίωσιν παρερχομένην ἀμνημόνευτον, καὶ τόσα ἄλλα προτερήματα εὐγενῆ ἢ γενναῖα, ἅτινα εἶνε τὰ οὐσιώδη συστατικὰ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ δι' ἃ οὗτος, καίτοι εἰς τοσαῦτα ὑποπίπτων σφάλματα, δὲν ἔχει ὅμως τὸν ἐνῆμιλλον εἰς τὸν κόσμον ὁλόκληρον κατὰ τὴν ἐργασίαν, τὴν οἰκονομίαν, τὴν τέχνην καὶ τὴν διάνοιαν. Εἶνε ὁ ἀγρὸς τῶν ἀδιαλείπτων πειραμάτων, αἰωνίως ἀνακινούμενος, ἐν ᾧ βλαστάνει ἡ ἰδέα· ἡ πατρὶς τῶν ἐρευνητῶν καὶ ἐφευρετῶν. Τέλος δὲ, ἐὰν ἀληθές εἶνε ὅτι ὁ ὑπέρμετρος πολιτισμὸς παράγει ἐνταῦθα νέους καθ' ἑκάστην τύπους ἀθλιότητος καὶ ἐγκλήματος, μήπως δὲν εἶνε ἀληθές ἐπίσης ὅτι τὴν δυστυχίαν ταύτην ἀντισταθμίζει θαυμασίως ἡ ἐν πᾶσαι ταῖς τάξεσιν ἀναπτυσσομένη ἀνεξάντλητος ἄμιλλα ἐν τε τῇ ἐπιστήμῃ καὶ τῇ φιланθρωπίᾳ πρὸς καταπολέμησιν καὶ εἰ δυνατόν πρὸς ἐξόντωσιν τοῦ κακοῦ;

*N.

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΜΥΘΙΣΤΟΡΙΩΝ

Ὅπως σήμερον βαίνουνσι τὰ πράγματα, ὅλ' ἥτο ἀδύνατον καὶ εἰς τὸν παραγωγικώτατον τῶν μυθιστοριογράφων νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς τὴν ἀπληστον ὁρεξίν τοῦ καταναλωτοῦ νεοφανῶν βιβλίων.

Πρὸς τοῦτο ἐπενοήθη μεγάλη βιομηχανία ἐπιφυλλίδων, ὁμοιάζουσα πολὺ πρὸς φιλολογικὴν χαρτοποιάν, ἐν ᾗ μὲ παλαιὰ ῥάκη ὑπομνημάτων μεταβεβλημένα εἰς μάζαν, καὶ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον κοσκινισμένα, κατασκευάζεται ἀπέραντον διήγημα δυνάμενον νὰ διαρκέσῃ τρεῖς, ἐξ ἧς ἐννέα μῆνας ἀναλόγως τῆς μισθώσεως.

Ἐπὶ τῆς θύρας τοῦ περὶ δόξου τούτου ἐργαστηρίου ἐχαράχθησαν τὰ ἐξῆς λόγια· Οἱ εἰδῶ εἰσερχόμενοι, ἄφγετε πᾶσαν φιλολογικὴν αἰδῶ. Ἐντὸς δ' αὐτοῦ εἶνε τοποθετημένοι κατὰ μῆκος κοινῆς τραπέζης οἱ πολυάριθμοι ἐργάται τοῦ πνευματικοῦ κλωστήριου, κατατρίβοντες τὴν διάνοιαν, τὸ ὕψος καὶ τὴν ψαλίδα των πρὸς παραγωγὴν τῶν λαμπρῶν ἐκείνων μεταξωτῶν καὶ βελουδίνων μυθιστοριῶν, αἵτινες εἰς τὸ ἐμπόριον θὰ φέρωσι τὸ ὄνομα καὶ τὴν υπογραφὴν τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ ἐργοστασίου.

Καὶ γίνεται εἰς τὰ ἐργοστάσια ταῦτα ὅ,τι καὶ εἰς ἐκείνα τὰ ἐργοστάσια τῆς Ἀγγλίας, ἐνθα χαράσσονται αἱ ξυλογραφίαι. Ὅπως ἐκεῖ εἰς ἐργάτης κάμνει τὸν οὐρανόν, ἄλλος τὰ δένδρα, ἄλλος τὸ ἔδαφος, οὕτω καὶ ἐνταῦθα ἐπικρατεῖ πλήρης ὁ καταμερισμὸς τῶν ἔργων· οὗτος μὲν ἀναγινώσκει παλαιὰ μυθιστορήματα, ἀρχαῖα ἀπομνημονεύματα, ἐκλέγει δὲ μετὰξὺ αὐτῶν ὅσα εἶνε ἐπιδεκτικὰ μετεμψυχώσεως, ἐκεῖνος δὲ τακτοποιεῖ τὸ διήγημα ἐν εἵδει διαλόγου, τρίτος τις παρασκευάζει τὴν εἰκόνα τοῦ ἥρωος καὶ τὴν ὅλην σκηνογραφίαν, οὕτω π. χ. αὐτοῖς τινὰ πρῶτον τοῦ Ἀπριλίου, ξανθοῦ νεανίας ἔχων κοκ-

κινωπὸν τὸν μύστακα, καὶ τοῦ ὁποῖου ἡ φυσιογνωμία εἰς τὸν κοινὸν παρατηρητὴν ἤθελε κάμει ἐντύπωσιν ἄλλην παρὰ κτλ.».

Ὁ τέταρτος ἐργάτης παραλαμβάνει τὴν διήγησιν ἐκείθεν, ὅπου ἀφῆκεν αὐτὴν ὁ συνεργάτης του, καὶ ἔχει τὸ ἔργον νὰ παρεμβάλλῃ εἰς αὐτὴν ἀνέκδοτόν τι τῶν χρόνων τοῦ Ἑρρίκου Δ', ἢ κεφάλαιόν τι τῶν Περιηγήσεων τοῦ Κούκ. Μετὰ τοῦτο παραδίδει τὴν ἐργασίαν πρὸς τὸν πρὸς τὰ ἀριστερά του καθήμενον, ὅστις ἔχει εἰδικότητα εἰς τοὺς ἀμαυροὺς χρωματισμοὺς, ἀνῆκει εἰς τὴν σχολὴν τοῦ τρόμου· ὅθεν εἰς τὴν δικαιοδοσίαν του ὑπάγονται τὰ φοβερά καὶ τραγικὰ συμβάντα, τὰ αἰφνίδια καὶ λυπηρὰ ἐπεισόδια. Οὗτος λοιπὸν ἐξακολουθεῖ οὕτω· «Κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην ἠκούσθη κρότος προερχόμενος ἐκ τῆς κεκρυμμένης θύρας, ἥτις ἦγεν εἰς τὸν κῆπον τοῦ γέροντος Τρίμ.—Ὁ μικρὸς Φερνάνδος ὠχρίασε.—Σιωπὴ! ἐφώνησεν ἡ Καικίλη... Τότε φωνὴ βραγχώδης καὶ ὑπόκωφος ἐκραξε.—Χρίστιαν! Χρίστιαν!... κτλ.»—Ἐπεταὶ συνέχεια.

Τέλος, εἰς τὸ ἄκρον τῆς τραπέζης κάθεται ὁ τρομερὸς κριτὴς ὁ ἀποφασίζων περὶ τῆς τύχης τοῦ ἥρωος, διότι οὐδέποτε ἡ τύχη του εἶνε ἐξ ἀρχῆς γνωστή. Ἄν ἀποφασισθῇ νὰ ᾖ βραδὺς ὁ θάνατός του καὶ νὰ παραταθῇ ἐπὶ πολὺ τὸ μυθιστόρημα, τότε μετ' ἐπιτυχίας δύναται νὰ γείνη ἡ χρῆσις τῆς πνευμονικῆς φθίσεως, δι' ἧς ὁ ἐπιφυλλιδογράφος δύναται πάντοτε νὰ παρατείνῃ ὅσον θέλῃ τὴν συγγραφὴν του. Ἄν ἀποφασισθῇ νὰ ἐπέλθῃ ταχὺ καὶ ἀπότομον τὸ τέλος, τότε γίνεταὶ ἐκλογὴ μετὰξὺ τῶν διαφόρων εἰδῶν τῆς θανατώσεως, ἢ γίνεται μονομαχία ἢ καταπίπτει ὁ ἥρωας ἀπὸ τοῦ ἵππου, ἢ φυλακίζεται ἢ καὶ δηλητηριάζεται διὰ μυκήτων.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἥρωος ὑπολείπεται πλέον ὁ ἐπίλογος, ἐνθα λέγεται καὶ τί ἀπέγεινεν ἡ ἡρώς. Τὴν ἐργασίαν ταύτην κάμνει συνήθως αὐτὸς ὁ ἐργοστασιάρχης, ὅστις παρεμβάλλει καὶ τὴν ἐξῆς φράσιν· «Πλησιάζω πρὸς τὸ τέρμα τῆς μακρᾶς ταύτης διηγέσεως κτλ.», ἔπειτα ἔρχεται ἡ τελικὴ περίοδος μὲ τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως.

Ἀφ' οὗ δὲ τοιοῦτοτρόπως τελειώσῃ ἡ ὅλη ἐργασία, ὑποβάλλεται ἡ ἐπιφυλλὶς εἰς τὸν ἀρχισυντάκτην, ὅστις ἐκλέγει τὸν ἀρμόζοντα εἰς αὐτὴν τίτλον, καὶ προσθέτει ὅτι Ἀπαγορεύεται ἡ ἀνατύπωσις συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ νόμου.

Τὸ περίεργον εἶνε ὅτι τὸ νέον τοῦτο εἶδος τῆς βιομηχανίας δὲν παρουσιάσθη ἀκόμη εἰς οὐδεμίαν βιομηχανικὴν Ἐκθεσιν.

[Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ].

**Π.

Οἱ καθ' ὅλον τὸ ἔτος 1879 ἐν Παρισίοις συμ-
βάντες θάνατοι ἀνῆλθον εἰς 51,095.

Ἐκ τοῦ δημοσιευθέντος πρὸ μικροῦ Ἀλμάναχ τῆς Γόττας, διὰ τὸ ἔτος 1881, ἀποσπῶμεν τὸν ἐπόμενον περὶ τῶν νῦν ἡγεμόνων τῆς Εὐρώπης πίνακα, περιέχοντα τὴν ἡλικίαν αὐτῶν (λογιζομένην μέχρι τῆς 1 Ἰουλίου 1880) καὶ τὴν ἐποχὴν τῆς εἰς τὸν θρόνον ἀναγορεύσεως αὐτῶν. Αἱ σημειούμεναι χρονολογίαι εἰνὲς κατὰ λατίνοις. Εἰς ἀναγνώστης τῆς Ἑστίαις.

Ἐποχὴ γεννήσεως.	Ἡλικία.	Ἐποχὴ ἀναγορεύσεως.	Ἐν ἡλικίᾳ.	
Γουλιέλμος I, αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας, βασιλεὺς τῆς Πρωσίας.	22 μαρτίου 1797	83 3 9	2 ἰανουαρ. 1861*	63
Γουλιέλμος, δούξ τοῦ Brunswick.	25 ἀπριλίου 1806	74 2 5	20 ἀπριλίου 1831	25
Λέων XIII, πάπας	2 μαρτίου 1810	70 3 29	20 φεβρ. 1878	68
Γουλιέλμος III, βασιλεὺς τῶν Κάτω Χωρῶν	19 φεβρ. 1817	63 4 11	17 μαρτίου 1849	32
Ἀδόλφος, πρίγκηψ τοῦ Schaunbourg-Lippe.	1 αὐγούστ. 1817	62 11 —	21 νοεμβρ. 1860	43
Χριστιανὸς IX, βασιλ. τῆς Δανιμαρκίας.	8 ἀπριλίου 1818	62 2 22	15 νοεμβρ. 1863	45
Ἀλέξανδρος II, αὐτοκράτωρ τῆς Ρωσίας.	29 ἀπριλίου 1818	62 2 1	2 μαρτίου 1855	37
Ερνέστος II, δούξ τοῦ Saxe-Cobourg καὶ Gotha	21 ἰουνίου 1818	62 — 9	29 ἰανουαρ. 1844	26
Κάρολος-Ἀλέξανδρος, μέγας δούξ τοῦ Saxe-Weimar-Eisenach	24 ἰουνίου 1818	62 — 6	8 ἰουλίου 1853	35
Κάρολος III, πρίγκηψ τοῦ Monaco.	8 δεκεμβρ. 1818	61 6 23	20 ἰουνίου 1856	37
Βικτωρία, βασίλισσ. τῆς Μεγ.Βρετανίας.	24 μαΐου 1819	61 1 7	20 ἰουνίου 1837	18
Φρεδερίκος-Γουλιέλμος, μέγας δούξ τοῦ Mecklenbourg-Strelitz.	17 ὁκτωβρ. 1819	60 8 13	6 Σεπτεμ.. 1860	40
Φρεδερίκος-Φραγκίσκος II, μέγας δούξ τοῦ Mecklenbourg-Schwérin.	28 φεβρ. 1823	57 4 2	7 μαρτίου 1842	19
Κάρολος I, βασιλεὺς τῆς Βυρτεμβέργης.	6 μαρτίου 1823	57 3 24	25 ἰουνίου 1844	41
Βόλδεμαρ, πρίγκηψ τοῦ Lippe-Detmold.	18 ἀπριλίου 1824	56 2 12	8 δεκεμβρ. 1875	51
Πέτρος II, αὐτοκράτωρ τῆς Βρασιλίας.	2 δεκεμβρ. 1825	54 6 29	7 ἀπριλίου 1831	6
Γεώργιος II, δούξ τοῦ Saxe-Meiningen.	2 ἀπριλίου 1826	54 2 28	20 Σεπτεμ.. 1866	40
Φρεδερίκος, μέγας δούξ τῆς Βάδης	9 Σεπτεμ.. 1826	53 9 21	24 ἀπριλίου 1852	25
Ερνέστος, δούξ τοῦ Saxe Altenbourg.	16 Σεπτεμ.. 1826	53 9 14	3 αὐγούστ. 1853	26
Πέτρος, μέγας δούξ τοῦ Ὁλδεμβουργ.	8 ἰουλίου 1827	52 11 23	27 φεβρ. 1853	25
Ἀλβέρτος, βασιλεὺς τῆς Σαξωνίας.	23 ἀπριλίου 1828	52 2 7	29 ὁκτωβρ. 1873	45
Ὁσκάρ II, βασιλεὺς τῆς Σουηδίας.	21 ἰανουαρ. 1829	51 5 10	18 Σεπτεμ.. 1872	43
Κάρολος, πρίγκηψ τοῦ Schwarzbou-Sondershausen	7 αὐγούστ. 1830	49 10 24	17 ἰουλίου 1880	49
Φραγκίσκος-Ἰωσήφ I, αὐτοκράτωρ τῆς Αὐστρίας.	18 αὐγούστ. 1830	49 10 13	2 δεκεμβρ. 1848	18
Γεώργιος, πρίγκηψ τοῦ Waldeck.	14 ἰανουαρ. 1831	49 5 17	15 μαΐου 1845	14
Φρεδερίκος, δούξ τοῦ Anhalt.	29 ἀπριλίου 1831	49 2 1	22 μαΐου 1871	40
Ερρίκος XIV, πρίγκηψ Reuss (Schleiz).	28 μαΐου 1832	48 1 3	11 ἰουλίου 1867	35
Λεοπόλδος II, βασιλεὺς τῶν Βέλγων.	9 ἀπριλίου 1835	45 2 21	10 δεκεμβρ. 1865	30
Λουδοβίκος IV, μέγας δούξ τῆς Ἑσθίας.	12 Σεπτεμ.. 1837	42 9 18	13 ἰουνίου 1877	39
Λουδοβίκος I, βασιλ. τῆς Πορτογαλλίας.	31 ὁκτωβρ. 1838	41 8 —	11 νοεμβρ. 1861	23
Γεώργιος, πρίγκηψ τοῦ Schwarzbou-Rudolstadt	23 νοεμβρ. 1838	41 7 8	26 νοεμβρ. 1869	31
Κάρολος, πρίγκηψ τῆς Ρουμανίας.	20 ἀπριλίου 1839	41 2 10	20 ἀπριλίου 1866	26
Ἰωάννης II, πρίγκηψ τοῦ Liechtenstein.	5 ὁκτωβρ. 1840	39 8 26	12 νοεμβρ. 1858	18
Νικόλαος, πρίγκηψ τοῦ Μαυροβουνίου.	7 ὁκτωβρ. 1841	38 8 23	14 αὐγούστ. 1860	19
Ἀβδὸλ-Χαμὶδ, σουλτάνος	22 Σεπτεμ.. 1842	37 9 8	31 αὐγούστ. 1876	33
Ὁυμβέρτος I, βασιλεὺς τῆς Ἰταλίας.	14 μαρτίου 1844	36 3 17	9 ἰανουαρ. 1878	34
Λουδοβίκος II, βασιλεὺς τῆς Βαυαρίας.	25 αὐγούστ. 1845	34 10 6	10 μαρτίου 1864	18
Γεώργιος I, βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων.	24 δεκεμβρ. 1845	34 6 7	5 ἰουνίου 1863	17
Ερρίκος XXII, πρίγκ. τοῦ Reuss (Greiz).	28 μαρτίου 1846	34 3 3	8 νοεμβρ. 1859	13
Μιλάν IV, πρίγκηψ τῆς Σερβίας.	10 αὐγούστ. 1854	25 10 21	2 ἰουλίου 1868	13
Ἀλφόνσος XII, βασιλεὺς τῆς Ἰσπανίας.	28 νοεμβρ. 1857	22 7 2	30 δεκεμβρ. 1874	17

* Αὐτοκράτωρ. ἀναγορ. τῷ 1871.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Γνωστὸν ὅτι Ἀλέξανδρος Δουμάς ὁ υἱὸς εἶνε ὀνομαστὸς διὰ τὰς ἐτοίμους καὶ εὐφρεῖς αὐτοῦ ἀπαντήσεις.

Ἐσχάτως παρεκλήθητο εἰς μέγα συμπόσιον. Κατὰ τὰ ἐπιδόρπια ἡ οἰκοδέσποινα, παρακινουμένη ὑπὸ τῶν συνδαιτυμόνων, παρεκάλεσε τὸν Δουμάν νὰ εἴπῃ κατὰ τὴν χάριν τῆς συναναστροφῆς, κατὰ τὴν ἐκ τῶν συνήθων ἐκείνων, δι' ὧν γνωρίζει τοσοῦτον νὰ τέρπῃ τοὺς ἀκούοντας αὐτόν.

Ὁμολογητέον ὅτι ἡ ἀπαιτήσις ἦτο καὶ ὡς ὑπερβολικὴ, διὰ τοῦτο δὲ καὶ ὁ διάσημος συγγραφεὺς ἔκαμε τὸν κωφόν.

Ἄλλ' ἡ κυρία δὲν ἀπεθαρήνθη καὶ ἐπανελάβε τὴν παράκλησιν.

— Ἐλάτε, κύριε Δουμά, μίαν λέξιν, εἰπέτε μας μίαν κομψήν λέξιν. Εἶνε τέχνη σας, καθ' ἡμέραν λέγετε πλῆθος τοιούτων.

— Ἄν εἶνε ἔτσι, λέγει ὁ Δουμάς, τότε μάλις, ἀλλ' ἐπὶ τῷ ὄρω ὅτι καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι συνδαιτυμόνες θὰ παρουσιάσουν ἕκαστος ἀπὸ ἓν δεῖγμα τῆς τέχνης τῶν.

Δεικνύων δὲ τὸν παρακαθήμενον αὐτῷ, ὅστις ἦτο λοχαγὸς τοῦ πυροβολικοῦ,

— Ἄς ἀρχίσῃ ὁ κύριος, εἶπεν, νὰ μᾶς τραβήξῃ μία κανοιζὰ, καὶ ἀμέσως ἐπιχειρῶ καὶ ἐγώ!

* *

Ὁ κ. Α. . . ἐπὶ τῇ ἐορτῇ τῆς τριακοστῆς γενεθλίου τῆς συζύγου του, πέμπει αὐτῇ ὥραιαν ἀνθοδέσμη.

— Τί ἀνόητος συνήθειά! λέγει ἡ κυρία βλέπουσα τὸ δῶρον. . . Νὰ ἐρπιάζωμεν ἡμέραν, ἡ ὁποία μᾶς φορτώνει ἕνα ἔτος περισσότερον!

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

* * Ὁ ἡγεμὼν ἐκμηδενίζεται ἀπαλλοτριούμενος τοὺς ὑπηκόους του, ἀπαρξάλλαντος ὅπως καὶ ὁ ἀριθμὸς εἶς, εἰ καὶ ὁ πρῶτος τῶν ἀριθμῶν, ἀποβαίνει ὁ ἐλάχιστος καὶ ἀσθενέστατος, ἀποχωρίζομενος τῶν λοιπῶν.

* * Πολλοὶ ὑπουργοί, ἀφίνοντες τὰ δημόσια, δὲν ἀφίνουν ἄλλο κενὸν πλῆρὸς τὸ τοῦ δημοσίου ταμείου.

* * Οὐδεὶς εἶνε ἀρκούντως σοφὸς, ὅπως ἀνακαλύψῃ πόσων κακῶν γίνεται παραίτιος.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Πρὸ τῆς ἀνακαλύψεως τοῦ ατμοῦ ἄπασαι σχεδὸν αἱ μηχαναὶ τῶν ἀγγλικῶν βιομηχανικῶν καταστημάτων ἐκινεῖντο δι' ἵππων. Ἀλλ' ὅταν ἐγνωσθῇσαν τὰ πλεονεκτήματα τῆς χρήσεως τοῦ ατμοῦ, ἐφηρμόθη ὡς κινητικὴ δύναμις πανταχοῦ, ὅπου οἱ καταστηματαρχαὶ δὲν ἠδύναντο νὰ χρησιμοποιοῦσιν πρὸς τοῦτο ῥεύματα ὕδατος· ἡ δὲ μηχανὴ τοῦ Watt ἀντικατέστησεν ἐντὸς ὀλίγου πάντα τὰ πρὸ τῆς ἐφευρέσεως αὐτῆς ἐν χρήσει

μηχανήματα. Οἱ παραδεχθέντες αὐτὴν βιομηχανοὶ ἐπέβαλλον φυσικῶ τῷ λόγῳ εἰς τοὺς μηχανουργοὺς, εἰς οὓς παρήγγελλον τὴν κατασκευὴν ατμομηχανῶν, τὸν ῥητὸν ὅρον, αἱ κατασκευασθῆσόμεναι μηχαναὶ νὰ ἔχωσι δύναμιν ἴσην πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἵππων, οἱ ὅποιοι ἐχρειάζοντο διὰ νὰ κινήσωσι τὰ παλαιὰ μηχανήματα. Ἡ δύναμις τοῦ ἵππου, λαμβανομένη ὡς μονὰς συγκρίσεως ἐν ταῖς τοιαύταις μεταβολαῖς τῶν μηχανῶν, ἐπεκράτησε πρὸς ἐκτίμησιν τῆς δυνάμεως τῶν ατμομηχανῶν, ἡ δὲ χρῆσις τοῦ ὅρου τούτου ἐπεξετάθη καὶ ἐν Γαλλίᾳ, καὶ βαθμὴδὸν κατέστη γενικὴ. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ φυσικὴ δύναμις τοῦ ἵππου δὲν εἶνε σταθερὰ, ὁ Watt ὅστις ἐν τοῖς ὑπολογισμοῖς τοῦ ὑπ' ὄψιν εἶχε τοὺς εὐρώστους ἀγγλικούς ἵππους, πρὸς ἀποφυγὴν παντὸς λάθους καὶ συγχύσεως ὥρισεν ὡς δύναμιν ἑνὸς ἵππου τὴν ἀπαιτούμενην δύναμιν, ὅπως ἐν διαστήματι ἑνὸς δευτερολέπτου ἀνυψωθῶσιν 75 χιλιόγραμμα εἰς ὕψος ἑνὸς μέτρου. Ἡ δύναμις αὕτη εἶνε πολλῶ ἀνωτέρα τῆς τοῦ ἵππου, ἀλλὰ ταύτην ἡ συνήθεια καθιέρωσεν. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι ἡ μὲν διάρκειά τῆς ἐνεργείας τοῦ μηχανικοῦ ἵππου εἶνε συνεχὴς καὶ ἀδιάκοπος, ἐν ᾧ τὰ ζῶα μόνον ὀλίγας ὥρας καθ' ἑκάστην δύνανται νὰ ἐργάζονται. Ἡ ἐκφρασις λοιπὸν περὶ τῆς τόσων ἵππων δυνάμεως ατμομηχανῆς τινος δὲν ἀναφέρεται εἰς ἵππους φυσικούς, ἀλλ' εἶνε μονὰς ποσότητος κατὰ συνθήκην ὁρισμένην.

Ἡ εἰς Ἀμερικὴν καὶ ἀλλαχοῦ μετανάστευσις τῶν Κινέζων, καθ' ἧς πρὸ τινος εἶχεν ἐκδηλωθῇ σφοδρὰ ἀντίδρασις ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις, ἐξακολουθεῖ ὁσημέραι λαμβάνουσα μείζονας διαστάσεις. Ἐν Καντὼν, Swatow, Amoy, ὑπάρχουσιν ἐγκαθιδρυμένα τὰ κυριώτερα πρακτορεῖα, εἰς ἃ ἀποτείνεται πᾶς Κινέζος ἐπιθυμῶν νὰ μεταναστεύσῃ. Ἀμα ἐγγραφόμενος εἰς τι τῶν πρακτορεῶν τούτων ὁ Κινέζος γίνεται ὡσεὶ κτῆμα αὐτοῦ, ἀλλὰ συνάμα καὶ προστατευόμενός του. Ἐνδύουσιν αὐτόν, τὸν ἐπιβιβάζουσι διὰ Χονολουλού, Σύδνεϋ ἢ Ἀγίον Φραγκίσκον, ὅπου ἅμα ἀποβιβάζομενος γίνεται δεκτὸς εἰς ἄλλο ὅμοιον πρακτορεῖον, ὅπερ ἀναλαμβάνει νὰ χορηγήσῃ αὐτῷ τροφὴν καὶ στέγην, μέχρις οὗ τῷ προμηθεύσῃ καὶ ἐργασίᾳ, πορίζουσιν αὐτῷ τὰ πρὸς τὸ ζῆν. Εὐθὺς δ' ὡς ἀρχίσῃ νὰ κερδίζει ἡμερομίσθιον τι, καταβάλλει ἐξ αὐτοῦ καθ' ἑβδομάδα μικρὸν τι μέρος εἰς τὸ Πρακτορεῖον μέχρις ἐξοφλήσεως τοῦ χρέους, εἰς ὃ ὑπεβλήθη διὰ τὴν μετανάστευσιν. Ἐὰν δὲ ἤθελεν ἀποθάνει ἐν τῇ ξένῃ, πάλιν ἡ ἑταιρεία ἀναλαμβάνει νὰ ἀποστείλῃ εἰς Κίνα τὸ λείψανόν του, ὅπως ἐναποτεθῇ παρὰ τοὺς προγόνους του, ὅπερ ὁ Κινέζος θεωρεῖ ὡς τὸ ὑπέρτατον ἀγαθόν, εἰς οἵανδήποτε τάξιν καὶ ἂν ἀνήκῃ. Τὸ πρακτορεῖον δὲ ἐκεῖνο καὶ ἀπονέμει τὴν δικαιοσύνην καὶ διαλύει πᾶσαν διένεξιν ἀναφυομένην μεταξὺ τῶν ὁμοειδῶν του, καὶ ἐν ἐνὶ λόγῳ, ἀ-

σκει γενικήν τινα ἐπίβλεψιν ἐπὶ τοῦ βίου τῶν μεταναστῶν.

Κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τῶν εἰδημόνων, ἀνθρώπων, κανονικῶς περιπατῶν, δεικνύει ἐν ἐκαστῷ δευτερολέπτῳ 4 πόδας, ἄμαξα ταχυδρομική 8, οἱ πλείστοι τῶν ποταμῶν 2—4, ὁ Δούναβις 5—6, ἄνεμος οὐχὶ σφοδρὸς 10, πλοῖον ἱστιοφόρον 14, ἀγγλικὸς ἵππος 45, κύων θηρευτικὸς 80, ἀετὸς 100, ἐπιστολοφόρος περιστερὰ 120, ἄνεμος βίαιος 120, ὁ ἥχος ἐν τῷ ἀέρι 1080, σφαῖρα τουρναίου 1500, πυροβόλου σφαῖρα τῶν 24 λιτρῶν 2300, ἡ γῆ ἐν τῇ τροχιᾷ τῆς 4 μιλίας (96,000), τὸ δὲ φῶς 42,000 μιλίων.

Παρατηρήθη παράδοξός τις σχέσις μεταξὺ στοιχείων τινῶν τοῦ ἀλφαριθμητικοῦ καὶ τῶν κυριωτέρων συμβάντων τῆς ζωῆς προσώπων τινῶν, ὡς ἐὰν τὰ στοιχεῖα ταῦτα εἶχον οἰκοθῆν μυστηριώδη τινα καὶ μοιραῖαν δύναμιν.

Τοιαύτη τις σύμπτωσης μυστηριώδους ἀπαντᾶται π. χ. μεταξὺ τοῦ στοιχείου S καὶ τῶν κυριωτέρων συμβάντων τοῦ βίου Ναπολέοντος τοῦ Γ'. Πολίτης Ἑλβετῆς (Suisse), ἀποκαλύπτεται μὲ τὸ πραξικόπημα τοῦ Στρασβούργου, καὶ εἰς τὰς περιβοήτους ἐπιθεωρήσεις τοῦ Σατορὺ προ-παρασκευάζει τὸ πολιτικὸν πραξικόπημα, ἐξ οὗ προήλθεν ἡ αὐτοκρατορία. Ἡ Σεβαστούπολις τῆς Κριμαίας, καὶ τὸ Σολφερίνον τῆς Ἰταλίας συμπίπτουσι μὲ τὸ ἀπόγειον σημεῖον τῆς βασιλείας του· ἡ Σάδοβα προμηνύει τὴν πτώσιν του· ἐν Σεδάν καταρρέει κατὰ μῆνα Σεπτέμβριον τὸ κράτος του, καὶ ὁ ἐκπτώτος αὐτοκράτωρ ἀποθνήσκει ἕνεκα πληγῆς ἐκ τοῦ καθετήρος (sonde).

Ἐν δὲ τῷ βίῳ τοῦ στρατάρχου Μάκ-Μαὼν ἐπικρατεῖ πάλιν τὸ στοιχεῖον M. Πρῶτον τὸ ὄνομά του ἐμπεριέχει δις τὸ στοιχεῖον τοῦτο: Μάκ-Μαὼν. Ἡ δόξα του ἀρχίζει ἀπὸ τὸν πύργον τοῦ Μαλακῶρ καὶ καθιεροῦται ἐν Μαγέντα, ὅπου λαμβάνει τὸν βαθμὸν τοῦ στρατάρχου (marechal). Τὴν 24 Μαΐου θριαμβεύει καὶ ἀνέρχεται εἰς τὴν ἀνωτάτην ἀρχήν· ἕνεκα δὲ μιᾶς 16 Μαΐου ἐπισθοδρομεῖ καὶ πίπτει. Ἀφρομῆς δὲ δοθείσης ἐκ στρατιωτικοῦ (militaire) ζητήματος, ἐξέρχεται τῶν Ἡλυσίων καὶ ἀποχωρεῖ εἰς τὰ κτήματά του, ἅτινα κεῖνται ἐν Μονταργίς.

Ἐν διαστήματι τῶν δύο τελευταίων ἐτῶν ὁ πληθυσμὸς τῆς γῆς ἤρξησε κατὰ 17 περίπου ἑκατομ. κατοίκων. Κατὰ τὴν ἐσχάτως ἐκδοθεῖσαν στατιστικὴν τῶν Behm καὶ Wagner οἱ κάτοικοι πάντες τῆς γῆνης σφαίρας συμποσοῦνται σήμερον εἰς 1,455,923,500, οὕτως διανεμημένοι· ἐν Εὐρώπῃ 315,929,000, ἐν Ἀσίᾳ 834,707,000, Ἀφρικῇ 205,679,000, Ἀμερικῇ 95,495,000, Ὠκεανίᾳ 4,031,000 καὶ ἐν ταῖς πολικαῖς χώραις 82,000.

Ὁ Diderot περιελθὼν εἰς ἄκραν ἑνδεῖαν, ἠναγκάσθη νὰ πωλήσῃ τὴν βιβλιοθήκην του, ἠγόρασε δὲ αὐτὴν ἡ αὐτοκράτειρα τῆς Ῥωσσίας

Αἰκατερίνα διὰ 15,000 ρράγκων, ἐπὶ τῷ ὅρῳ νὰ φυλάττῃ αὐτὴν ὁ Diderot ἐφ' ὅρου ζωῆς.

Δὲν ἠρέσθη δ' εἰς μόνην ταύτην τὴν γενναίαν τῆς πράξιν ἡ Αἰκατερίνα, ἀλλὰ διώρισε αὐτὸν καὶ φύλακα τῆς βιβλιοθήκης ταύτης ἐπὶ μισθῷ 1000 ρράγκων κατ' ἔτος.

Ἡμέραν τινα ὁ κόμης de Broglie πασίγνωστος διὰ τοὺς κακοὺς ἀστεϊσμοὺς, οὓς ἔκαμνε ἐνίοτε, ἰδὼν τὸν Diderot φέροντα μαῦρον ἑνδυμα, τὸν ἠρώτησε :

— Μήπως πενήθορεῖτε διὰ τοὺς Ῥώσσους;

— Ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ πενήθορῃσω δι' ἔθνος, ἀπεκρίθη ὁ Diderot, δὲν θὰ τὸ ἐζήτουν τόσον μακράν.

Μεταξὺ Κρονστάδης καὶ Oranienbaum, ἐν Ῥωσίᾳ, πρό εἴται νὰ στρωθῇ σιδηροδρόμος ἐπὶ τοῦ πάγου διὰ τὴν μεταφορὰν ἐμπορευμάτων ὑπὸ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς τῆς Βαλτικῆς. Ἀλλὰ πρὸ τῆς ἐνάρξεως ὅμως τῆς κατασκευῆς θέλει ἐξετασθῇ ἐὰν ὁ μελετώμενος σιδηροδρόμος θὰ ἔχῃ ἐργασίας ἐπαρκεῖς, ὅπως ἀποφέρῃ εἰς τὴν Ἑταιρίαν ἀνάλογόν τι κέρδος. Ἀμα ὡς τοῦτο βεβαιωθῇ καὶ ὁ πάγος κατασταθῇ ἀρκούντως στερεός, θὰ τεθῶσιν ἀμέσως αἱ σιδηρεῖς ῥάβδοι, τὸ ὅλον ἔργον θέλει συντελεσθῇ ἐντὸς ὀκτώ ἡμερῶν.

Εἰς ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΣ.

ΜΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΗ ΚΑΘ' ΕΒΔΟΜΑΔΑ

Οἱ ὀδόντες εἶνε ὄργανα πολύτιμα, δεόμενα πρὸς διατήρησιν διηγεῖσθαι φροντίδος, ἐξ αὐτῆς ἔτι τῆς ἀπαλῆς ἡλικίας. Ἀπαιτεῖται ὅμως νὰ κάμνῃ τις χρῆσιν τοῦ καταλληλοτέρου τρόπου εἰς περὶποίησιν αὐτῶν. Κατὰ τὴν τρυφερωτάτην ἡλικίαν τῶν παιδίων πρὸ παντὸς ἀπαιτεῖται νὰ διατηρῇται τὸ στόμα αὐτῶν καθαρότατον, πρὸς τοῦτο δὲ καλὸν νὰ καθαρίζωνται οἱ ὀδόντες αὐτῶν ὅσον ἔνεστι μετὰ τὸ γεῦμα διὰ πανίου βρεγμένον ἐντὸς ὕδατος περιέχοντος ἐλαφρὰν τινα δόλυσιν ἀλκαλίου, οἷον τοῦ βόρακος (χρυσόκολλας) ἢ τινος ἄλλου. Ἀπαιτεῖται πρὸς τούτοις προσοχὴ ἵνα ἡ τροφή τοῦ παιδίου εἶνε κατὰλληλος εἰς τὴν ἡλικίαν καὶ τὴν ἐνέργειαν τῶν πεπτικῶν αὐτοῦ ὀργάνων, χωρὶς νὰ ἐρεθίζῃ τὸν στόμαχον καὶ προκαλῇ ἀναγωγὰς ὑγρῶν ὀξέων, ἐξ ὧν συνήθως προέρχεται ἡ σήψις τῶν ὀδόντων. Μόνον ἀφοῦ τὸ παιδίον ὑπερβῇ τὸ τρίτον αὐτοῦ ἔτος, ἐπιτρέπεται νὰ γείνῃ χρῆσις βούρτσας εἰς καθαρισμὸν τῶν ὀδόντων αὐτοῦ. Ἡ δὲ βούρτσα πρέπει νὰ εἶνε μαλακὴ, νὰ γίνεταί δὲ αὐτῆς χρῆσις μετὰ προσοχῆς, πρὸ πάντων ὅπως ἀφαιρῶνται ἐκ τῶν ὀδόντων τὰ λείψανα τῆς τροφῆς, ἅτινα κρατοῦμενα ὑπ' αὐτῶν μένουσιν ἐν τῷ στόματι.

Μεταξὺ τῶν πολλῶν αἰτιῶν, ἐξ ὧν προέρχεται ἡ βλάβη ἢ καὶ καταστροφή τῶν ὀδόντων, ἐν εἶναι καὶ ἡ χρῆσις φαγητῶν ἢ ποτῶν ὀξέων, ὑπερβολικῶς θερμῶν ἢ ψυχρῶν.